

MAASTRICHT IN 1962

1962

1962

1962

1962

1962

1962

[Faded text, likely the main body of the year overview report, containing details of events and administrative matters.]

Opnieuw ligt hier voor ons een geïllustreerd jaaroverzicht, dat in woord en beeld voor onze stadgenoten en voor alle anderen die in het wel en wee van onze stad belang stellen, een aantal markante gebeurtenissen uit het afgelopen jaar wil vastleggen. Naarmate de reeks van deze jaaroverzichten groeit, wint zij aan betekenis, omdat het op deze wijze mogelijk is steeds andere aspecten van de bestuurlijke zorg tegen de achtergrond van tijd en plaats in een duidelijker licht te stellen.

Het jaar 1962 had voor het stedelijk leven weer vele hoogtepunten. Maar in dit jaar werd ook naar buiten duidelijk de grote zorg bij het Stadsbestuur over de wijze waarop in de komende decennia een harmonische ontwikkeling van onze stad veilig kan worden gesteld.

Ook op het leven van onze stedelijke gemeenschap mogen wij toepassen de woorden van Koningin Juliana in Haar jongste Kerstrede: „Op onze hoogtepunten verlangen we er hevig naar, even stil te staan, om het kostbare ogenblik vast te houden, te vereeuwigen. Maar wij weten niet wat een overvloed aan rijkdom ons nog wacht. Het leven gaat door, in al zijn volheid van kansen voor ons, die voor het grijpen zijn, voor wie ze maar zien wil.“

Dankbaar voor het goede dat onze stad in het voorbije jaar mocht ondervinden werken wij verder aan haar toekomst, opdat men ons niet zal verwijten dat wij de kansen die er voor haar waren, niet te rechter tijd hebben gegrepen.

MR. W. BARON MICHIELS VAN KESSENICH
Burgemeester van Maastricht.

Maastricht in 1962

1962 was bepaald geen jaar dat als een stille stroom van nieuwjaarsmorgen naar oudejaarsavond kabbelde. In de 365 dagen — waaronder de 52 vrije zaterdagen — draaiden nog al wat uitspringers mee waarin nieuws en gedenkwaardige gebeurtenissen gemaakt werden.

De kerkvaders van de vijf continenten reisden naar Rome waar het Vaticaans Concilie begon. De overdracht van Nieuw Guinea aan de Verenigde Naties werd ondertekend. De Nederlandse militairen keerden uit de rimboe naar huis. Naar het huis van het vrije westen vluchtten over en door de Muur van Berlijn de oost-duitsers met levensgevaar.

In spanning hield de wereld even de adem in voor de Cuba-crisis. Wel wapengekletter door een grensincident tussen India en Communistisch China. Vanaf Cape Canaveral werden de eerste drie astronauten van de vrije wereld de ruimte in geschoten. John H. Glenn en Malcolm Scot Carpenter. Via de fameuze „Telstar” volgde de wereld — en de Maastrichtenaar voor zijn televisie in de huiskamer — de start van Walter M. Schirra jr. Zijn Mercury-ruimtecapsule cirkelde zes banen om de aarde. Het Telstar-experiment was het begin van een ontwikkeling, waarbij Amerikaanse T.V.-programma's in de Europese kamer en Europese T.V. programma's op het Amerikaanse beeldscherm kwamen. Het Amerikaanse ruimtevaartuig „Mariner II” loeide door het heelal richting Venus. De Russen lanceerden een tweelingsraket rond de aarde en stuurden „Mars I” de ruimte in, bestemming Mars. Midden in het leven stonden we in de dood bij de schokkende spoorwegramp van Harmelen. Een nationale ramp op de eerste werkdag der eerste volle werkweek van het nieuwe jaar. Het zwaarste spoorwegongeluk — 93 doden en 52 gewonden — dat de Nederlandse Spoorwegen ooit trof. Na de verdovende uitwerking van deze slag, moest het leven weer in het spoor. Echter niet meer voor de mijnwerkers die na een verschrikkelijke gasontploffing in een hel van vuur de dood vonden in de Saarlandse mijn „Luisenthal”. Voor het Assisenhof van Luik oordeelde de jury der twaalf gezworenen over het dramatische Softenonproces. De spontane actie „Open het Dorp” werd een nationale demonstratie van offerzin. Een marathon televisie- en radio-uitzending voor de bouw van „Het Dorp” in het bosrijke Arnhem voor lichamelijk zwaar gehandicapte mensen. Een gouden regen.

Honden aan de lijn en inenten. Bestrijding en wering van de honds-dolheid die op zachte zolen over de grens het land binnen sloop.

Het leven mengt vreugde en leed dooreen. Vreugde was er in het voorjaar — dat maar niet in de lentelucht wilde komen — over de zilveren bruiloft van het Koninklijk Paar, Koningin Juliana en Prins Bernhard. Op een nieuwe bruidsreis langs de hoofdsteden der elf provincies, kwam het koninklijk gezin ook naar Maastricht. De Limburgse bruiloftsgasten maakten er een festijn van vol muziek, kleur en folklore.

Luisterrijk had de zevenjaarlijkse Heiligdomsvaart plaats. De eeuwenoude vaart naar de heiligdommen in een nieuw kleed. Het thema was: De Rijkdommen van Christus uitdragen. Dat woord is ook de wapenspreuk van Bernardus Kardinaal Alfrink, aartsbisschop van Utrecht, die de geloofsmanifestatie opende.

De stedelijke magistraat, werd spontaan en uitbundig geféteerd met zijn zilveren ambtsjubileum. Zijn burgers hadden er drie meidagen voor uitgetrokken om hun eerste burger te vieren.

De oude gemeenteraad nam nog het historische besluit de Kroon te verzoeken een voorstel van wet tot wijziging van de gemeentegrenzen

bij de Staten Generaal aanhangig te maken. In de stijlvol opgeknapte raadzaal was de stoffige groene hoefijzervormige tafel verdwenen toen de nieuwe gemeenteraad achter de microfoons zitting nam.

Op een dag in de vakantiemaand augustus — „Beatrixmijn dicht“ blokletteren de krantenkoppen — laat de Directie Limburg van Rijkswaterstaat weten dat er gewerkt gaat worden aan de bouwplannen voor een Zuiderbrug. Van rijkswegen staan geen financiële belemmeringen de plannen in de weg.

De R.K. Vereniging Maastrichtse Middenstand étaleerde in een feestelijk étui de diamant van het zestigjarig bestaan. Diamant ook in de sport. De eredivisie-club M.V.V. trok de shirt uit, de rok aan en feestte zestig jaar voetbal.

Nog eerbiedwaardiger papieren kwamen uit het archief van de Stadsbibliotheek. Met een luisterrijk congres werden drie eeuwen Stadsbibliotheek herdacht. De Markt zette zich — na de reconstructie — van vreugde in een rood-wit-blauwe vlaggenkrans. De Markt werd weer markt . . . en het Vrijthof parkeerplaats.

Activiteiten boven en onder de grond. Door de verkeerstunnel stroomt het stedelijk en internationaal verkeer. De Scharneroverwegmisère is opgeborgen in het verleden. Geruisloos werd een tweede tunneltje geopend: de ondergrondse passage van het Stadhuis naar het nieuwe Stadskantoor. We varen het zwaarbeladen jaarprogramma uit met de vlag op de zand- en grindschuit. Het einde van het Luikse kanaal in de binnenstad is het begin van de Maasboulevard.

Deze feestelijke twee-en-zestigjarige, die weinig zon kreeg maar véél bouquet, sluimert nu in de kelder bij de andere jaren.

Een goed jaar.

Pronkjuweel weer thuis

Stralend in de corspronkelijke glorie is het fonkelend kleinood van vroeg-middeleeuwse edelsmeedkunst, de vergulde Noodkist van Sint Servaas, na jaren weer teruggekeerd. Een vorstelijke en vreugdevolle thuiskomst in de meimaand.

Op de één na laatste dag van januari stond in het atelier van het Huis Brom, aan de Drift te Utrecht, een uitgelezen gezelschap in stille bewondering rond dit laatste restauratie-pronkstuk van de befaamde edelsmidse. Een apotheose en een afscheid tevens. In april 1960 waren er de restauratiewerkzaamheden begonnen. Met de overdracht van dit laatste grote werkstuk werd het beroemde atelier gesloten. Het einde van een sublieme kunstwerkplaats voor kerkelijke kunst. Voordat het familiehuis Brom overging naar de Utrechtse universiteit, had er een plechtigheid plaats. In het statige huis aan de Drift vertolkte de deken van Maastricht, mgr. M. Jenneskens, de dankbaarheid van zijn stad. Dankbaarheid voor de prachtige geslaagde restauratie van deze reliekschrijn, die zo'n belangrijke rol vervult in het leven van de Maastrichtenaar. Met de deken was gouverneur dr. F. Houben naar Utrecht gereisd. Mr. F. Duynstee, wethouder van Financiën was er met mr. A. Minis, secretaris van de gemeente. Het kerkbestuur van Sint Servaas en de Restauratiecommissie met haar voorzitter prof. dr. J. Timmers. Bij de Maastrichtse afvaardiging voegde zich in Utrecht mgr. Th. Hendriksen, wij-bisschop van het bisdom Utrecht, jhr. mr de Ranitz, burgemeester van de Domstad, dr. J. Hulsker van het ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, kunstenaars en artistieke vrienden van de grote meester Leo Brom. Prof. dr. F. van der Meer, hoogleraar in de kunstgeschiedenis aan de Keizer Karel universiteit te Nijmegen, gaf in een briljante rede zijn visie op de voorstellingen die op het schrijn zijn uitgebeeld.

Zorgvuldig lang had de internationale commissie van deskundigen beraadslaagd over het herstel van dit kunstwerk uit rond 1170. Uitdrukkelijke voorwaarde was, dat de Noodkist dienstbaar moest blijven aan de cultus. De buitengewoon belangrijke restauratie, die de zwanenzang van Leo Brom werd genoemd, was een succes. Onder soortgelijke kunstwerken uit de twaalfde eeuw blinkt de Noodkist uit door het grootse der conceptie. Een kunstwerk, dat onder de Europese schrijnen de kroon spant. De conceptie concentreert zich rond Sint Servaas, die niet bejubeld wordt als de Grote, de Heilige, de Wonderdoener, maar als de Gedoopte Christen. Dat was de kerngedachte die prof. dr. F. van der Meer in zijn artistiek-religieuze lofredede legde.

Evenals het gezelschap in Utrecht konden de Maastrichtenaars bij de terugkeer van hun Noodkist, op de vooravond van het feest van de stadspatroon, hun bewondering nauwelijks onderdrukken. De zaterdag vóór het feest van Sint Servaas werden de relieken in het gerestaureerde schrijn geplaatst door de vicaris-generaal van het bisdom Roermond, mgr. drs. P. van Odijk. Bij zijn eerste bezoek aan Maastricht in 1958 had mgr. A. Hanssen z.g. geassisteerd bij het openen van de in de loop der eeuwen zwaar gehavende Noodkist.

Nu was het een sprookje van kostbare schoonheid en ingetogen vroomheid toen het gulden reliekschrijn in een vloed van feestlicht en jubelende orgelmuziek tijdens een religieuze plechtigheid op de schouders van acolieten en omringd door flambouwen en brandende kaarsen, in een stoet van geestelijken de Sint Servaaskerk werd binnen gedragen. Het gave pronkstuk kreeg een ere-plaats op een zuilenverhoog van marmer in het hart van de kerk. In een glazen overkapping prijkt dit kunstjuweel nu op het priesterkoor, juist op de kruising van het middenschip en de zijbeuken.

Op de feestdag van de stadspatroon, zondag 13 mei, werd het reliekschrijn, voor het eerst na vier jaar, weer megedragen in de grote Sint Servaasprocessie die onder een regenlucht door de binnenstad trok.

Een inscriptie op de Noodkist vermeldt in het Latijn, dat met deze laatste restauratie een glorieuze traditie van meer dan een eeuw superieur kunstambacht werd beëindigd in de edelsmidse van de Broms. In het Nederlands luidt deze inscriptie: „Leo Brom uit Utrecht heeft dit schrijn gerestaureerd en door dit werk luister bijgezet aan het sluiten van zijn werkplaats“.

Het belangrijkste in Nederland bewaard gebleven monument van vroegmiddeleeuwse goudsmeedkunst was weer thuis in de stad van de zevenjaarlijkse Heiligdomsvaart.

Heiligdomsvaart — een reveille

„Mijn eerste gebed in deze oude, majestueuse, Sint Servaaskerk was: Heer vermeerder in ons het geloof in de Verrijzenis. Dat is de doelstelling van deze Heiligdomsvaart. De versterking van ons geloof in de geheimen van de verlossing.“

Staande op het hoogkoor, naast de meesterlijk gerestaureerde Noodkist en boven het graf van Sint Servaas, sprak met krachtige stem het rijzige hoofd van de Nederlandse Kerkprovincie Bernardus Kardinaal Alfrink, aartsbisschop van Utrecht, deze woorden. Doodstil luisterde een volle kerk De zevenjaarlijkse Heiligdomsvaart was begonnen.

Rond de Prins der Kerk in cappa magna knielden kerkelijke en wereldlijke hoogwaardigheidsbekleders. Uitgestald op het hoofdaltaar gaven de relieken uit de schatkamers getuigenis van de rijkdommen van het geloof. Monumenten in steen en zilver, in hout en gestold goud. Levende geloofsovertuigingen.

In plechtige stoet hadden pastoors van de stad, omhangen met fraaie, handgeborduurde middeleeuwse koorkappen, de relieken in de kostbare, antieke schrijnen vanuit de schatkamer tot op het hoogkoor gedragen. Veertien dagen lang werden deze geloofs- en devotieobjecten van de eerste geloofsverkondigers uit deze streken in de Servaaskerk en de Basiliek iedere dag aan de pelgrims getoond. Bedevaarten kwamen uit België, Duitsland en Nederland. Maar vooral uit het Land zonder Grens en uit Limburg. De bisschoppen van Roermond en Luik, van Aken, Groningen, Mechelen-Brussel, Breda en Den Bosch, de Maastrichtse missiebisshop mgr. H. Paulissen en de Apostolische Nuntius-internuntius, mgr. G. Beltrami, droegen pontificale hoogmissen op. In de Sint Servaaskerk of op het sierlijke met wit-geel zijde-baldakijn overkapte, met bloemperken versierde, openluchtaltaar op het Vrijthof. Hier droeg op de stralende zomerzondagmorgen van 8 juli Bernardus Kardinaal Alfrink als eerste de pontificale hoogmis op.

Het ere-praesidium werd gevormd door Kardinaal Alfrink, aartsbisschop van Utrecht; Jozef Kardinaal Frings, aartsbisschop van Keulen; Leo Jozef Kardinaal Suenens, aartsbisschop van Mechelen-Brussel; prof. dr. J. E. de Quay, ministerpresident van Nederland; dr. K. Adenauer, Bundeskanzler der Deutsche Bundesrepublik en zijne excellentie Th. Lefèvre, eerste minister van België.

In het ere-comité hadden zitting genomen mgr. G. Beltrami; alle leden van het Nederlands Episcopaat; mgr. H. Paulissen, oud-missiebisshop van Kumasi; dr. L. J. M. Beel, vice-president van de Raad van State; de ministers mr. Cals, dr Klompé, mr. Luns, mr. Marijnen en dr. Veldkamp; dr. L. G. Kortenhorst, voorzitter der Tweede Kamer van de Staten Generaal; de commissaris der Koningin in Limburg, dr. F. Houben; mr. W. Baron Michiels van Kessenich, burgemeester van Maastricht;

mgr. G. M. van Zuylen, bisschop van Luik; gouverneur P. Clerdent van de provincie Luik; dr. L. Roppe, gouverneur van Belgisch-Limburg; mgr. dr. J. Pohlscheider, bisschop van Aken en dr. H. Schmitt-Degenhardt, regeringspresident van Aken.

Een reveille en een vernieuwing van een diep religieus leven was de Heiligdomsvaart 1962. Niet alleen een schone geloofsmanifestatie met veel licht, kleur en klank, met muziek van koren en orkesten en een luisterrijke stoet. De pelgrim werd gevoerd naar een nieuwe bezinning op en een diepere bewustwording van het christen-zijn. Rond het graf van Sint Servaas, de eerste bisschop van Maastricht, moet de gelovige van vandaag het oude geloof weer duidelijk omlijnd zien vanuit de behoefte van deze tijd, met haar eigen problematiek. Daarom werd deze Heiligdomsvaart geplaatst onder het thema: De Rijkdommen van Christus verkondigen. Een woord van Sint Paulus aan de Efesiërs, dat door Kardinaal Alfrink werd gekozen als zijn wapenspreuk en dat de houding en plicht van de christen typeert.

In alle manifestaties van deze Heiligdomsvaart, van zondag 8 tot en met zondag 22 juli, keerde dit thema weer. Het werd in allerlei variaties uitgebeeld en was het onderwerp van vele nationale en internationale congressen. De Heiligdomsvaart was een echte pelgrimstocht. De stoet die drie zondagen uittrok – en de tweede zondag door een onweersbui aan het slot uit elkaar werd geslagen – was een indrukwekkende manifestatie. Van alle windstreken stroomden de kijkers de feestelijke stad van Sint Servaas binnen. Voor het verkeer was een speciale pontonbrug over de Maas gelegd toen de stoet een zondag door centrum en Wijk trok. Tienduizenden stonden rijen dik langs de versierde straten. De stoet hield het midden tussen een religieuze optocht en een processie. Een duizendtal, overwegend jonge, deelnemers trokken er in mee. Deze Heiligdomsvaartstoet bestond uit drie grote delen: Gods heilshandelen in het Oude Verbond, Gods Zoon wordt mens en Gods heil in Christus kerk. Het historisch-religieus thema was doorgetrokken van het Oude Verbond via het Nieuwe Verbond tot de hedendaagse tijd. In stille bewondering en vrome aandacht werd de stoet, prachtig van stijl, kleurrijk en glansvol van uitbeelding gadeslagen. Eenvoud en sierlijkheid, soberheid en rijkdom gingen in opstelling en aankleding samen. Juwelen van symbolische groepen en fraaie praalwagens. Een even zinvolle als boeiende uitbeelding van de rijkdommen van Christus, die wij in het geloof bezitten.

Vanaf de ere-tribunes volgden – na de ochtendrecepties iedere zondag op het stadhuis – vele kerkelijke en wereldlijke autoriteiten het voorbijtrekken van de stoet. De slotplechtigheden werden bijgewoond door de Apostolische Nuntius-internuntius, mgr. G. Beltrami en door premier prof. dr. J. E. de Quay met echtgenote, door bisschoppen, ridders van het H. Graf, ridders van de Militaire Orde van Malta, Malthezer ridders, abten en prelaten uit binnen en buitenland.

Muziek van koren, orkesten en orgels, openluchtspel in de pandtuin van de Sint Servaaskerk en een liturgisch spel in zes kerken van de rand-parochies. In het kader van het Holland Festival had in de Sint Servaaskerk een fascinerende uitvoering plaats van de „Vespro della Beata virgine“, van Claudio Monteverdi. Een sublieme uitvoering door de koren van de Nederlandse en Franse afdelingen en het orkest met solisten van de Radio en Televisie uit Brussel onder directie van Leonce Gras. Een hoogtepunt. Groots, bewogen en indrukwekkend van allure. Concerten werden gegeven in de Sint Matthiaskerk, in de Keizerszaal, op het Vrijthof, de Markt en in het Staargebouw. Door het Limburgs Symphonie Orkest met het „Aachener Domchor“, door de Muziekring „Obrecht“ uit Amsterdam, door de „Mastreechter Staar“, het Harmonie-

Orkest „Wilhelmina“ uit Terwinselen, het Maastrichts Mannenkoor, de Heerlense Oratoriumvereniging en het Maastrichts Kamerkoor. Er waren orgelconcerten van Marie-Claire Alain uit Parijs, Wim Dalm uit Amsterdam en Thèofile Franssen uit Maastricht. Staf Nees uit Mechelen gaf een beiaardconcert op het gerestaureerde stadhuisocarillon.

„Lente der Christelijke Kunst“ was de naam van een tentoonstelling die tijdens de Heiligdomsvaart – en daarna – in het Bonnefantenmuseum werd gehouden. Op de vooravond van de Heiligdomsvaart werd de expositie door Kardinaal Alfrink geopend. Aan deze tentoonstelling van oud-christelijke en vroeg-middeleeuwse kunst werd medewerking verleend door nationale en internationale musea. Er waren expositiestukken van particuliere collecties in Italië, België, Luxemburg, Duitsland en Nederland. Kunstvoorwerpen werden naar Maastricht gebracht uit het Vaticaanse Museo Sacro en uit de schatkamers van de Sint Pieter te Rome. Een uniek stuk dat even „naar huis“ kwam, was het Borstkruis van Constantijn de Grote (Encolpion Constantini Magni). Een kostbaar, zwaar gouden, borstkruis in een gouden kastje, met twee vleugeldeurtjes, waarin het kruis was opgehangen. Een meesterstuk van drijfwerk in goud, bezet met edelstenen en parels.

Na de vierde kruistocht, waarbij de stad Constantinopel geplunderd werd, bracht een Maastrichtse geestelijke die lang in Constantinopel gewoond had, het kruis naar Maastricht, samen met het grote dubbelkruis, de grootste thans bestaande Kruisreliëk, die nu bewaard wordt in een kapel binnen de koepelpijler van de Sint Pieter. De kruisen bleven in Maastricht van 1206 tot 1837. Bij de komst van de Fransen en de opheffing van het Onze Lieve Vrouwekapittel in 1798 werden de relieken van de O.L. Vrouwekerk onder de kanunniken verdeeld. uit angst voor roof door de vijand. In het begin van de 19de eeuw waren de beide kruisen in het bezit van de oud-kanunnik M. R. Lysens, pastoor van de Sint Matthijs. In de mening dat hij de laatste overgebleven kanunnik was en zo het beschikkingsrecht kreeg over beide kruisen, heeft hij ze in veiligheid willen brengen door ze aan paus Gregorius XVI te schenken. In 1838 schonk de paus de relieken aan de Sint Pieter.

Een verzoek in 1861 gedaan de twee kostbare relieken voor de O.L. Vrouwe Basilieker terug te krijgen, werd afgewezen. Alleen voor de expositie „Lente der Christelijke Kunst“ reisde het borstkruis van Constantijn naar Maastricht en weer terug naar het Vaticaanse museum.

Zilveren Oranjes

Met een spontaan verrukkelijk, feeriek schouwspel van klank, kleur en licht ontving Limburg op de Riviëra-zachte dinsdagavond van de negende mei in de hoofdstad een koninklijk zilveren bruidspaar en de vier prinsessen. Een kort, maar betoverend, familie-bezoek op de bruidsreis langs de elf hoofdsteden. Een grandioos feest, zoals de oude stad met haar hart als de eeuwige lente in haar bijna tweeduizend jaar oude historie zelden zal hebben beleefd.

Een juichende hulde in het temperamentvolle centrum van Limburg. In een zondagse hoofdstad met een „make up“ van lichtguirlandes en vlaggen, van floodlight, oranje en bloemen. Een bijenkorf-drukke stad in het ruisend toilet van een jonge meikoningin.

Bijzonder luisterrijk was de apotheose van dit bruiloftsfeest voor de Oranjes. De onvolprezen en onvergetelijke Maasshow. Een fantastische avondfeest op de „brede stroom der Maas“, dat met de eerste omhoogvliegende vuurpeil en het gejuich van de scheepstoeters begon, om daarna open te barsten in een sprookjesachtig waterfeestijn van pracht en praal.

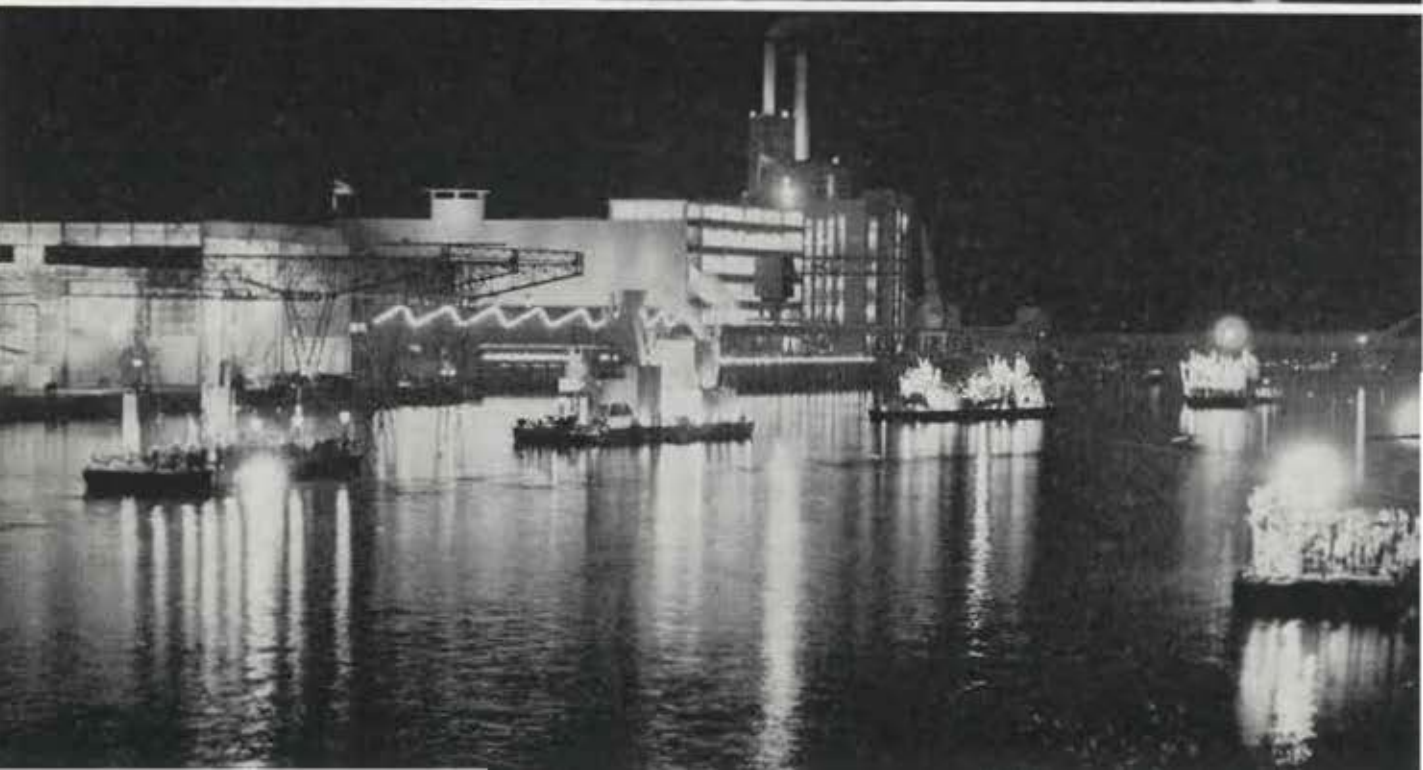

Als een rij kraanvogels zo netjes in het gelid verschenen de helikopters met de vorstelijke gasten even over zes boven de stad Eén voor één streken de „Alouettes“ neer op de helihaven „De Griend“. In de eerste Leeuwerik die de wielen op het platform zette, zat de wuivende koningin Juliana en de zonnebronsgebruinde Prins Bernard. Uit de tweede helikopter stapte prinses Beatrix — „Prinses Glimlach“ — en prinses Irène en in de derde wentelwiek van de koninklijke luchtmacht zaten prinses Margriet en prinses Marijke.

Vriendschappelijk hartelijk was de begroeting tussen de koninklijke familie en de gouverneur, de burgemeester en zijn collega's van Heer en Amby. Terwijl een kanonnade van saluutschoten boven de Maas losbrandde bood Rineke Krans de koninklijke zilveren bruid een anjerboekje aan in de rood-witte stadskleuren. Dreeke Gijbels stak prins Bernhard een witte anjer in het knoopsgat. Onder erebogen van meibloemen en geurend groen, hooggehouden door de jeugd en overweld met gejuich van vele duizenden die naar de aankomst waren komen kijken, verliet het koninklijk gezin na een korte begroeting de helihaven. De muziek hupte vrolijk langs de boorden van de Maas toen de hoge gasten in de open hofauto's stapten voor een rijtoer door de buitenwijken van Maastricht-oost, door Heer en Amby. De winkelstraatloopgraven van het onderste boven-gedraglinede centrum van Wijk bleven achter de coulissen van de feestversiering verborgen.

Vóór de avondlijke rondtocht door Maastricht-west begon, was er een lunchpauze in de naar voorjaarsbloemen geurende zalen van het gouvernementspaleis. Voor het Huis der Provincie stonden muziekkorpsen in grand-gala aangetreden om hun serenades te brengen. De muziek danste door de ramen naar binnen. Daar maakte het Koninklijk Paar kennis met honderden vooraanstaande genodigden uit Limburg. Met de bisschop van Roermond, mgr. P. Moors, met het college van Gedeputeerde Staten, met de leden van Provinciale Staten, met de Limburgse burgemeesters en met deputaties uit alle maatschappelijke groeperingen. In de drukte van kennismaking, handen geven en causeren nam het Koninklijk gezin even de tijd om op het balkon te verschijnen. Met een lach en een wuivende hand nam de vorstin de toejuichingen van de samengestroomde bevolking in ontvangst.

De rijtoer door Maastricht-west eindigde tegen negen uur in de avond op deze meidag uit duizenden op de Bleekerij aan de Maas. Geen

ster ontbrak aan het fluweelblauwe uitspannel dat boven de oude torens en daken koepelde. Aan de steigers van de Maastrichtse Watersportclub lagen de boten gemeerd. De spelevaart langs het Maasshowfestijn begon. Het hoogtepunt van een koninklijke dag. Weken en weken werk van honderden Limburgers stak achter deze voortreffelijk geregisseerde show. Uit de boordevolle schatkamers had Limburg met kwistige hand de folklore gehaald en de cultuur, volksamusement en artistiek leven, mijnbouw en toerisme, zang en dans, carnaval en ballet.

Twintig enorme Amerikaanse invasiepontons, door ponteniers van de Genie uit Keizersveer in convoer naar Maastricht gesleept, waren door Maassteden en dorpen omgetoverd in opera-scènes te water met cinerama-allures. De Maas lag als een sierraad gevat in een oeveromlijsting van glanzende edelstenen en onafzienbare bogen van lichtguirlandes. Fonteinën spoten en speelden in een bonte verlichting als een schilderspalet. De industriën langs de oevers lagen in een waterval van floodlight. Spotlights in rood en geel, blauw, oranje en groen schilderden bossages en boomkruinen in het stadspark. Een snoer van lichtdoorgloeide bloedkoralen vormden de duizenden brandende vetpotjes op de vensterbanken van de huizen aan de Wijkerkant. De Maas was een sprookjesprinses geworden. Zó beeldig en zó schilderachtig hadden de honderduizenden uit Limburg en de grensgebieden uit België en Duitsland die langs de oevers samendromden de rivier nog nooit gezien.

De steden en dorpen die aan het spel op de Maas deelnamen, staken elkaar naar de kroon. Het ene tableau-vivant nog mooier dan het andere op de verankerde ponton-podiums in het zilveren licht van honderden schijnwerpers. De oudste mijngemeente Kerkrade presenteerde zich aan de koninklijke kijkers, op het dek gezeten van de „Dr. C. W. Lely“ van Rijkswaterstaat, als de wereldmuziekstad. Het motief dat Weert koos was de Weertse gemeenschap onder Oranje. De bisschopsstad Roermond „deed kond“ voor de stadspoort hoe Graaf Otto van Gelre in een proclamatie de stadsrechten verleende. Sittard toonde rond zijn torensilhouetten „Nederland op zijn smalst“. Een kostelijk schouwspel voor oog en oor in deze levende kleurenfilm was ook Eysden, dat zich „Het begin van Uw Koninkrijk“ noemde. Mook-Middelaar, de verre koploper van de provincie, liet zien hoe men op de Mookerheide fris-vrolijk een oranjeveest viert. Als gloeiwormpjes glommen op de Heerlense showboot de lampjes op de mijnwerkerspetten van de O.V.S.-ers. De dynamische mijnstad beeldde met haar Romeinse verleden de torenhoge mijnprofielen uit en haar nieuwbouw.

Tussen de over de Maas verspreid liggende showboten dartelden als vuurvliegen de met lichtjes en lampionnen versierde bootjes en kano's van de watersportclubs. Flambouwdragers hielden de vlam hoog op de strekdam tussen de bruggen. Een plezierige bruiloftsstoet in Noord-Limburgse klederdracht, met een vrolijk gemutste sliert gasten, was uit Venlo naar dit zilveren bruiloftsfeest gekomen. Met de legendarische stichters van de „glazen stad“, de reuzen Valuas en Guntruud. Van puur plezier speelde de Venlonaren hun carnavalsschlager „Kiek ze kieke“. En de koninklijke gasten die zich op deze spelevaart uitstekend en ongedwongen amuseerden, hadden veel te kijken. Op het Maastrichtse carnavalsschip danste gesteepte ministers van plezier, narren, kolderzangers en carnavalsvierders rond het glunderende „Mooswief“. Schitterend was de parafase op de gouden koets van het zilveren bruidspaar. Getrokken door roomblanke schimmels en gepruikte jongedames als koetsiers op de bok. In een regenboog van kleurenspeel vlienderden balletdancersesjes. Het ene tafereel nog verrassender dan het andere. De krijgshafte schutters van Voerendaal en

Helden lieten op hun waterpodium een Oud-Limburgs schuttersfeest zien. De toeristenstad Valkenburg bladerde in haar oude, rijke historie en symboliseerde de band met de Oranjes. Talrijke muziekkorpsen in gala-uniformen musiceerde langs de Maas tussen stadspark en spoorbrug. De Maasoevers stonden zwart van de kijkers.

Driemaal kruiste de gepaviseerde „Dr. C. W. Lely“ op en neer langs de show, vóór de boot aan de Griend aan wal ging. Daar vierde een zilveren bruidspaar uit Geleen, het echtpaar Gorissen, het eigen zilveren huwelijksfeest. Met de familie en vele Maastrichtse gasten. Een Limburgse openluchtbruiloft aan de lange, rijkelijk met vlaaien en taarten voorziene, gedekte tafels. Koningin Juliana, Prins Bernhard, de prinsessen Beatrix en Irène kwamen er hun gelukwensen aanbieden. Terwijl het vuurwerk boven de Maas losbarstte vertrok de koninklijke familie naar het gouvernementpaleis. Doodmoe. Maar vol van herinnering aan een onvergetelijke avond in de Limburgse hoofdstad, die onder de stuwende leiding van Gouverneur dr. F. Houben geworden was tot een reusachtige openluchtfestzaal voor de zilveren Oranjes.

Zilveren Magistraat — 60 jaar

Wanneer men de zilveren burgemeestersperiode van mr. W. Baron Michiels van Kessenich — die in oktober van dit jaar energiek de zestig binnenstapte — wil overzien, zou men eigenlijk een kwart eeuw stadshistorie moeten schrijven. Tussen de verregende intocht op 15 mei 1937 en zijn jubileumjaar 1962, groeide de hem aan het hart gelegen hoofdstad van 66.430 naar 93.000 inwoners. Tóen een verdroomde stad. Nú bruisend en tintelend van leven en levenslust. Een provinciale hoofdstad in dynamische, ontwikkeling, die met haar burgemeester over de grenzen naar Europa kijkt. Maastricht installeert niet veel burgemeesters. Eén in ruim een halve eeuw. In 1910 burgemeester mr. L. B. J. van Oppen, die op 1 april 1937 ontslag nam. Een telg uit de regentenstand van de familie Michiels van Kessenich, van origine uit Midden-Limburg, volgde hem op.

De overgrootvader van de burgemeester was in de veertiger jaren van de vorige eeuw in Maastricht griffier der Staten. Jonkheer E. van Meeuwen was in die tijd gouverneur van Limburg. In 1929 huwden in Den Bosch een achterkleinkind van deze gouverneur met een achterkleinzoon van de griffier der Staten van Limburg: het jubilerend burgemeesterspaar. Mevrouw E. Baronesse Michiels van Kessenich was als freule Emile van Meeuwen een dochter van jhr. mr. E. van Meeuwen, vice-president van het Hof in Den Bosch.

Afgestudeerd in 1929 in Utrecht als meester in de rechten, kwam de jonge Michiels, na praktijkjaren in Geldrop en Haaren, op 15 mei 1933 als burgemeester naar Beek. Precies vier jaar later werd hij op een dag die droop van de regen, in de Limburgse hoofdstad geïnstalleerd. Na de installatieplechtigheid door loco-burgemeester Jules Schaepekens van Riemst, keek de 34-jarige eerste burger eens achter de joyeuse facade van het charmante, monumentale, goedlachse Maastricht. Hij snoof er de internationale sfeer, werd verliefd op de adel van deze veel bezongen stad, waarop de beschaving vanuit de oudste christentijd haar stempel drukte en overtuigd voorvechter van haar culturele en Europese roeping.

Vijfentwintig jaar. Een brug van de zorgvolle tijd in 1937 naar de morgen van een toekomst vol belofte. Een brug van zuchten? Er is gezocht en gewerkt. Wensen werden vervuld. Verlangens en idealen nagestreefd en verwezenlijkt. Achter de gevels zag hij de ernstige maatschappelijke en economische structuur. Onstellende toestanden op het gebied van de huisvesting. Het spookbeeld van de werkloos-

heid. De koopkracht gering. Het economische leven ziek. Een expansiedrift brak baan. Economische opbloei, industriële ontwikkeling, onderwijs, huisvesting, cultuur, recreatie. Met één slag brak de tweede wereldoorlog alle activiteit. In september 1941 nam burgemeester Michiels ontslag. Principieel weigerde hij gevolg te geven aan de opdracht van de bezetter, de bevolking voor te gaan in nationaal-socialistische geest.

Terug op het stadhuis na de bevrijding stond daar het monster van de woningnood. Sinds 1945 werden 10.000 woningen gebouwd. De helft van de totale Maastrichtse woningvoorraad. Verdween het werkloosheidsprobleem van 1937, woningnood heet 18 jaar na de bevrijding nog altijd „vijand nummer één“. Een krans van nieuwe, prachtige, buitenwijken groeide als een groene gordel rond het keurslijf van de oude city. Tot tegen de gemeentegrens. Het bordje „vol“ kan worden

opgehangen. Sociale sanering, technische sanering en stadsuitbreiding, hadden de actieve en kundige belangstelling van de burgemeester. Niet minder het verkeersprobleem. Aan de Beatrixhaven zal de naam van Michiels van Kassenich verbonden blijven. Onderwijs en cultuur, industrialisatie en sport. Een arbeidsveld boordevol activiteiten.

Maastricht vergezelt deze dynamische persoonlijkheid op zijn reizen. In het „Land zonder Grens“, dat hij als initiatiefnemer creëerde, in de Benelux of naar de „International Movement of Atlantic Union“, waar hij vice-voorzitter van is. Als buitengewoon Kamerheer van de paus ontving Maastrichts burgemeester in Rome dit jaar de buitenlandse delegaties van de regeringen op het Vaticaans Concilie. Baron Michiels, die de ijzeren hekken rond zijn villa liet wegbreken onder het motto „Europa begint bij je bureu“, is Officier in de Orde van Oranje Nassau, Officier in de Kroonorde van België en Commandeur in de Orde van Leopold II. Maar ook in de rij van Europese prominenten die de hoogste Duitse carnavalonderscheiding „Wider den Tierischen Ernst“ in Aken kregen omgehangen, ontmoet men de ere-voorzitter van „De

Tempeleers". En terecht. Een grootmeester van het woord, geestig, slagvaardig en met sprankelende gevatheid.

Op het zilveren feest heeft hij, getooid met het geschenk — een nieuwe ambtsketen — van de oude raad op nieuwe zetels in de gerestaureerde raadszaal, drie dagen moeten zwijgen én luisteren. Dat was op zaterdag, zondag en maandag 19, 20 en 21 mei. In het ere-comité onder voorzitterschap van gouverneur dr. F. J. M. A. H. Houben, hadden zitting mgr. P. J. M. Jenneskens, ds. E. Postma en de dragers van de eremedaille der stad: mgr. H. J. Paulissen, G. M. E. Bellefroid, P. C. Chambille, prof. P. Debye, dr. H. J. E. Endepols z.g., J. H. W. Frijs, P. J. Kemp, ir. L. P. M. H. Lhoest en L. W. Linssen pr. Een staalkaart uit de burgerij van hoog tot laag nam zitting in het jubileum-comité. Het werk-comité stond onder voorzitterschap van ir. Jos. F. E. Regout met vice-voorzitter L. A. M. Schreuder en secretaris-penningmeester drs. P. C. H. Aerts. Het stadsfeest begon met een plechtige buitengewone openbare raadsvergadering, die door vele hoge gasten uit het buitenland, Nederland en Maastricht werd bijgewoond. Op de vooravond van het jubileum fêteerde de gemeente-secretaris, mr. A. Minis, in een afgeladen Redoutezaal namens het hele gemeentepersoneel op een intieme bijeenkomst „de baas“.

De viering door de burgerij van dit ambtsjubileum was, zoals de jubilaris zelf is: enthousiast, meeslepend, druk en hartveroverend. Een manifestatie die duidelijk maakte waarom deze burgemeester zo'n unieke en eervolle plaats inneemt.

Tijdens een grandiose receptie — een climax — stond hij met mevrouw E. Baronesse Michiels van Kessenich-Van Meeuwen en de kinderen urenlang op het „plein“ in het stadhuis. Middelpunt van een overdonderende receptie waaraan geen einde scheen te komen. Gesticulerend, lachend, pratend en handenschuddend. Duizenden handen uit de burgerij. Van hoge autoriteiten tot de marktvrouw toe. Een dankbare magistraat, overspoelt door de sympathie van een stroom vrienden en relaties uit eigen stad, uit het „Land zonder Grens“, uit Nederland, België, Duitsland en Frankrijk. Telegrammen bloemen, felicitaties en geschenken van de meest uiteenlopende mensen. De met bloemen-decoraties versierde hal van het stadhuis leek een bijenkorf in feeststemming: bisschoppen en ambassadeurs, consuls en paters, kunstenaars en burgemeesters, gouverneurs en zusters, journalisten en studenten, industriëlen en zakenlui, sportlieden en geestelijken, kinderen en bejaarden. Officiële woordvoerders met hooggestemde feestspeeches en het weeskindje met een zelf geplukt boeketje in het knuistje.

Vanaf het bordes van het stadhuis, omkranst met een feestversiering van vlaggen rond de Markt, nam de gesteekte jubilaris in gala-uniform het muzikale defilé af. Een van onafgebroken muziek aanmarcherende hulde van de vele kleurrijke geuniformeerde Maastrichtse muziek-korpsen. Achter de muziek aan werd naar het intieme pleintje aan „Het Bat“, in het Stokstraatcomplex, getrokken. Gemoedelijk-gezellig op z'n Maastrichts, smakelijk gekruid met een scheut humor en een portie lach, werd hier door de burgemeester, een surrogaat gipsmonument, voorstellende „de Mestreechter Geis“, onthuld. Een speels beeldje met masker en gewapend met houten sabel van de Haarlemse beeldhouwer Mari Andriessen. Dit monument — de échte „Mestreechter Geis“ moet wel nog op de nu nog lege sokkel komen — werd de jubilaris als blijvende herinnering aangeboden ter verfraaiing van het stadsbeeld. Juichend, spontaan en vonkend van jeugdig enthousiasme was de fakkelstoet die zwaaiend, wuivend en zingend 's-avonds over de Markt voorbij het bordes trok. De bruisende hulde van de jeugd en scholieren met spandoeken en miniatuur-praalwagens. Het vreugde-

vuur van de op elkaar gestapelde fakkels was zó laaiend, dat de brandweer er in de felle wind de spuit op moest zetten.

In de Sint Servaaskerk werd op zondagmorgen door de deken van Maastricht een plechtige hoogmis opgedragen. Een machtig Te Deum voor gemengd koor, koper-ensemble en orgel klonk aan het slot. Na de kerkgang begon het massaal feestontbijt in de Sphinxzaal. De burgervader met mevrouw en de kinderen en burgemeester Heusch, met echtgenote, uit Aken, te midden van de burgerij aan de lange gedekte tafels. Rond zevenhonderd burgers uit alle randen en standen — ook de minstbedeelden — zaten in bonte verscheidenheid aan. Het Jeugdharmonie-orkest van de Stedelijke Muziekschool speelde op het podium de „petite-déjeuner“-muziek. Een ongedwongen samenzijn als één grote familie. Er werd voor de vuistweg gespecht en gezongen. De vrouw uit het volk voerde er even recht uit het hart het woord als de burgemeester van Aken. Meer dan eens rolde er een „dreidobbele“ over de rinkelende kopjes en schotels.

Uitstekend amuseerde zich zondagsavond een volle Stadsschouwburg op een amusante, onversneden, „Mestreechter Aovend“ waar Maastrichtse amateur-artiesten, muziek-, zang- en toneelgezelschappen de zaal in uitbundige feeststemming bracht. De jubilaris had er het laatste woord: dank. Het spontaan, waardig en stijlvolle zilveren feest werd klankrijk besloten op maandagavond, 21 mei, met een voortreffelijk gala-concert door het Limburgs Symphonie Orkest onder directie van André Rieu.

De echo van de huldiging is verklonken. De bloemen zijn verwelkt. Felicitaties en telegrammen als kostbare herinneringen gebundeld. In het zonnige huis aan de Sint Lambertuslaan kregen de geschenken een plaats. Na het feest nam de burgemeester het roer van de gemeente weer vast in hand. Zijn koers blijft ongewijzigd: volle kracht en recht vooruit.

Diamanten

Een jaar ook waarin diamanten glansden. Het zestigjarig bestaan van de R.K. Vereniging Maastrichtse Middenstand. De ere-divisieclub M.V.V. vierde haar zestigste verjaardag. Vijf diamanten sierden de drie eeuwen oude Stadsbibliotheek. Jubilea, omkranst met boeketten van hulde en waardering, met speeches, feestmuziek, vlaggen, recepties, tentoonstellingen en attracties.

Teruggetrokken tussen de boekenwanden en de archieven in het „Generaalshuis“, aan het Vrijthof, doet de driehonderdjaar oude Stads-

bibliotheek in het verborgen vruchtbaar en wetenschappelijk werk. Een onmisbare centrale. Voor de stedelijke gemeenschap én de hele provincie. De schakel tussen verleden en toekomst. Een steeds sprankelende bron van kennis en wetenschap. De hoofdstedelijke Stadsbibliotheek werd op 31 juli 1662 gesticht door de Prinsbisschop van Luik en de Statengeneraal van de Verenigde Nederlanden. Over deze „bibliotheque voor den meesten luyster van de stad“ hield mr. drs. H. Wouters, gemeentearchivaris en -bibliothecaris, een herdenkingsvoordracht bij de opening van het Bibliotheekcongres. Dit congres werd in het Stadskantoor geopend door congresvoorzitter, mr. W. Korn, wethouder van Onderwijs.

Op initiatief en met steun van de gemeente kwam een gedenkboek uit onder de titel „Miscellanea Trajectensia“. Een omvangrijk werk van 700 bladzijden met bijdragen tot de geschiedenis van Maastricht. 26 Deskundigen, waaronder bekende vak-historici en historici met klinkende namen, schreven bijdragen voor dit jubileumboek van de eerste rang. Een aanloop naar een grote geschiedschrijving van de meest historische stad van Nederland, deze uitgave van Limburgs Geschieden Oudheidkundig Genootschap. Bij deze herdenking was het Land zonder Grens niet alleen door wetenschappelijke inleiders vertegenwoordigd, maar ook door vooraanstaande gasten.

In het Bonnefantenmuseum opende burgemeester Baron Michiels de tentoonstelling „Van Pen tot Pers“. Een zeer omvangrijke, kostbare, en fraaie expositie van middeleeuwse handschriften en oude drukken. Vooral uit het Maasland. Onder dit kostbaar cultuurbezit trok bijzonder de aandacht de „gouden“ boekendoos uit Parijs. Dit gouden boekschrijn — Reliure d'Or de Maestricht — staat in het Parijse Louvremuseum. De boekendoos diende in de Sint Servaaskerk ter bewaring van het eedboek, waarop de eed aan het Sint Servaaskapittel werd afgelegd. Vanaf de gekozen koningen van het Heilige Roomse Rijk tot en met de organist. Tegelijkertijd werd een expositie geopend van werk van de Maastrichts meesterdrukker Charles Nypels.

De eerbiedwaardige jubilaris werd ook gefêteerd met een diner in de Redoutezaal. Het internationaal gezelschap gasten genoot er die avond van de opvoering „Welkom Engell!“ Een metafysische toneel-improvisatie op het feestelijk thema „Driehonderd jaar Stadsbibliotheek“. Knap geschreven door dr. J. Viegen.

Vastgeklonken aan een jubileum zit de terugblik. Hoe het begon, hoe het groeide en hoe het nu is. Middenstand en M.V.V. bundelden hun terugblik over het „wel en wee“ in een gedenkboek. De Maastrichtse middenstand kan eigenlijk over de eeuwen heen terugkijken tot binnen het oude romeinse „castrum“. Al in de Merovingsche tijd kwam de stad tot bloei door de scheepvaart op de Maas. Er werden toen reeds munten geslagen. Bij het aanbreken van de negende eeuw is de stad dichtbevolkt en werd door talrijke kooplieden bezocht. Tóen een middenstand, nú een middenstand in het „Land zonder Grens“. In de stedendriehoek Maastricht-Luik-Aken bleven de Maastrichtenaren van huis uit kooplui en handwerkslieden. Een bedrijvige stad met een verzorgingsgebied tot over de landsgrenzen.

Welvaartspeil en middenstand is een communicerend vat. Dalende conjunctuur heeft onmiddellijk een terugslag op de middenstand. Moeilijkheden dreven de middenstanders dan ook in het begin van deze eeuw naar elkaar toe. De heer Jules Schaepkens, de latere voorzitter van de Maastrichtse Kamer van Koophandel, nam het initiatief de middenstand te verenigen. Zo begon de geschiedenis van een nu actieve, krachtige en vakbekwame Maastrichtse middenstand met nieuwe winkelcentra in de buitenwijken, in het verre van rooskleurig jaar van oprichting: 1902.

De trits van feestelijkheden voor de stad begon al met de jubileum-expositie „Fiësta“ op het Vrijthof. Een voorloper. De echte jubileum-feestweek schoot los voor de middenstand en bevolking in september. Aan de vooravond van de viering werd voorzitter W. Telgenkamp begiftigd met de pauselijke onderscheiding Pro Ecclesia et Pontifice. Het hoofdbestuur van de Limburgse Middenstandsbond kende de voorzitter het ere-insigne in zilver toe. Niet alleen voor de zieken, de bejaarden of de jeugd waren er geschenken. Ook voor het stadsbestuur. De jubilarisse schonk een zilveren narrenscepter voor Prins Carnaval.

Een schaduw gleed over dit diamantenfeest door de dood op zestigjarige leeftijd van de heer C. Bartholomeus. Deze bekwame onderwijzman met brede visie en stuwende interesse, was onder andere directeur van de R.K. Vormingsschool voor Detailhandel en directeur van de R.K. Middelbare Handelsavondschool.

Vol roemrijke herinnering aan „De Kompe“, de legendarische „Boschpoort“ en nog opgetogen over het steedse „Geusselt-stadion“, vierde M.V.V. met zwier de zestigste verjaardag. M.V.V. dat zoveel stormen doorstond en zoveel triomfen aan het vaandel speelde, liet „rust“ fluiten. Zestig jaar onafgebroken hebben de rood-witten de stads-kleuren in binnen- en buitenland met mannenmoed én sportief verdedigd. Vanaf de tijd toen men geen premies kende en geen flauwe notie had van systemen. Er werden debacles uit het net gevist en kampioenschappen in vreugdevolle triomf naar huis gebracht. Bruisende supportersgeestdrift loeide langs de tribunes. Angstige ogen volgden ook de cirkelende zwarte vogel van de degradatie. Dramatische nederlagen en klinkende overwinningen. De „rode lamp“ werd meege dragen en topprestaties aan de goal genageld. Een brok voetbalhistorie, waarin de vreugde juicht en het verdriet weent. Maar M.V.V. schreef een geschiedenis om trots op te zijn. Markant en uniek. Handhaafde deze topklasser zich niet een halve eeuw onafgebroken

in de hoogste afdeling van de K.N.V.B. De „gouden gordel“, de beloning van vijftig jaar onafgebroken eerste klasserschap glinstert al in de verte.

Jonge Burgers

De eerste gele crocus staat in het gazon. Op een bibberende voorjaarsdag komt op de sneeuwkoude wind de nieuwe „ligne-twist-1962“ aangewaaid. De twennies krijgen hun twisthoedje. Een grappig ding dat er uit ziet als een verkleind bretons model. In een speciale twistrok kan de twist-zieke jongedame eveneens behaagziek zijn.

Ook de grammofoonplatenindustrie weet van „Twist“, „Madison“ en „Jive“. Modegrillen en bliksemrages. Op straat paradeert het Brigitte Bardot-type in kachelpijprokje op naaldhakjes. Arme trottoirs! Hooggekamde stro-blonde lokken als gordijnen opzij geschoven om de aandacht op de schoonheid van de ogen te vestigen. De kleur van de nieuwste lipstick is die van de Baccaro-roos: helder oranje-rood. De nozem in zwart leren broek en jack à la Vince Taylor met muziekdoos en knetterbrommer, lawaait zijn branie rond. Met het air van een El Cid in een West side story-musical.

„We hebben er volstrekt geen idee van voor wat voor wereld we onze kinderen moeten opvoeden. Het is een grote, open, winderige wereld. Een wereld die zich volledig onttrekt aan ons voorstellingsvermogen en waarin onze jeugd op grond van eigen oordeel en eigen zelfstandigheid zijn weg zal moeten vinden“. Een citaat van dr. Trimbos, dat een speciaal nummer van DUX begeleidt bij het derde lustrum van de Katholieke Jeugdraad in Nederland.

De jeugd wil de vrijheid hebben om in en uit te schuiven. Als ze zich groepeerd doet ze dat veel meer in functionele verbanden. Of in groepen van tijdelijke aard. De jeugd van nu verlangt niet naar hechte organisatie en vaste programma's

Maar toch kan de jeugd in deze „open, winderige wereld“ nog warm lopen. Achter de bolster zit de pit en klopt het eerlijke hart. Een voorbeeld uit veel activiteiten, dat een spontaan enthousiasme losloeg. De 10 X 10 aktie. Deze anti-hongeraktie sloeg aan. De jeugd mobiliseerde. Een stormwind van activiteiten werd ontketend. Een hartverwarmende aktie om gedurende tien weken tien procent van het zakgeld of het loon af te staan voor de hongerende naaste. Installatie op het stadhuis van een Jeugdcomité. Vertegenwoordigers van de katholieke, hervormde, gereformeerde, joodse en socialistische jeugdorganisaties. Een staalkaart van jonge burgers. Aktie volgde op aktie. Wafelverkoop, ballonwedstrijden, cabaret, dansavonden. Ballpoints werden aan de man gebracht, lucifersdoosjes, ansichtkaarten, grammofoonplaten. Frites, vla, cake met koffie, werden geserveerd. De Sphinx-revue draaide voor „10 X 10“ en jazz-orkesten drumden geld bij elkaar. Het was een manifestatie. Deze 10 X 10 aktie dwong respect af voor de jonge burgers.

Jonge burgers, die de glorie van Maastricht in hun handen hebben liggen. Dit had, om precies te zijn, de groep van ruim 1300 Maastrichtenaars die dit jaar 23 werden. Dus kiesgerechtigd. Medeverantwoordelijk voor de samenstelling van het bestuur van de gemeente, provincie en land. Een kleine groep van deze jonge burgers kwam op uitnodiging van het stadsbestuur een zaterdagmiddag naar het stadhuis. Burgerdag 1962. Hoogtepunt was weer de uitreiking van de ere-medaille der stad aan een verdienstelijk burger. De eer was ditmaal voor de deken van Maastricht, mgr. P. J. M. Jenneskens. De burgerlijke overheid sprak haar waardering en erkentelijkheid uit voor de oprechte, ongedwongen samenwerking met de kerkelijke overheid.

Een samenwerking geleid door volkomen begrip voor ieders verantwoordelijkheid. Een zegen voor de stad en haar bewoners. Zocht de studerende jeugd van de middelbare scholen dit jaar nog tevergeefs naar een eigen trefcentrum in de stad — „waar kunnen wij nu op een zaterdag- of zondagavond naar toe?“ — voor het eerst troffen ze elkaar nu in concertzaal en stadsschouwburg. Het cultureel jeugdpaspoort werd geïntroduceerd. Een uniform legitimatiebewijs voor de hele jeugd tussen zestien en een-en-twintig jaar. Zowel voor studerende als werkende jongeren. Het paspoort geeft aan de stadsschouwburgloketten een aanzienlijke reductie — circa vijftig procent — op de uitvoeringen. Een geste, zeer gewaardeerd door de jongeren, afgestemd op de smalle beurs. Het Limburgs Symphonie Orkest ontwierp een „10 voor 8“-pas die het de jongeren mogelijk maakt tegen zeer lage prijs de concerten te bezoeken. Baanbrekend werk in deze open, wonderige wereld. De jeugd vindt haar weg. Ook al heeft ze het woord vrijheid in haar vaandel geschreven. Misschien juist daarom.

De Politie waakt

In Mestreech — zoe stoont in de gezette
Dao hêlt me vaan orde en wette.
Me bak gein zeute bruidsjes,
Meh hêlt âl op z'n puutsjes
Mèt keersveerse pliesie-kedette.

Zo dichtte E. in het maandblad „Onze Spreekbuis“ voor het personeel der N.V. Staalwerken „De Maas“. In het stadsbeeld verschenen de politie-kadetten. Een experiment waar Nederland vol belangstelling de bril voor opzette. Het idee voor het inschakelen van politie-kadetten kwam van de burgemeester. Hij kende de pijn waar de gemeentepolitie al jaren mee sukkelde: personeelstekort. De commissaris van politie, mr. P. Arends, tilde het initiatief op de rails. Voor deze nationale primeur „liep“, was er een hele boom opgezet met het ministerie van Binnenlandse Zaken. Maar de goedkeuring kwam. En daarmee de mogelijkheid geschikt personeel aan te trekken.

Met deze nieuwigheid voor het politieapparaat werd het te oude voorschrift doorbroken, dat een jongeman pas op 21-jarige leeftijd als aspirant bij de politie kan komen. Aan deze leeftijd-minimum zat het inconvenient, dat een jongen met drie-jarige H.B.S., drie-jarig Mulo-diploma of een soortgelijke opleiding overal — behalve bij de politie — een aanstelling kon krijgen. Bij wervingsacties viste de politie achter het net. Nu werd voor Maastricht de minimum-leeftijd voor aspiranten met een jaar of vijf verlaagd. Acht jongelui, zo van de Mulo- of H.B.S.-banken, kozen het politievak. Om belangstelling te wekken voor dit nieuwe idee, hield de commissaris van politie zelfs een persconferentie met excursie. Een groep „redacteurs“ van een dertigtal Maastrichtse schoolbladen kregen er een verhaal. Voorlichtende besprekingen waren er ook met hoofden van middelbare- en muloscholen.

Van de banken stapten de eerste kadetten weer in de banken. Op het hoofdbureau van politie aan het Vrijthof werd een speciaal leslokaal voor hen ingericht. Een inspecteur werd door de korpschef aangesteld als „novicenmeester“. Vanaf de eerste dag al doken de jongelui in het boeiend en gevarieerd lesrooster. Daar kwamen ze tot de ontdekking dat een politieapparaat een heel bedrijf is. Ze maakten kennis met de grondbeginselen van de wetboeken, kregen exercitioefeningen, doken in het zwembad en sportten in de sportzaal, leerden rangen en standen bij de politie en kregen hun weetje te weten van judo, boksen en jujitsu. Wegwijs werden ze gemaakt in de verschil-

lende afdelingen van de geuniformeerde dienst. Overalls werden aangetrokken voor het werk in de garage.

Helemaal echt werd het voor de jeugdige assistenten toen ze de straat op mochten. Surveillancedienst te voet of in de auto met mobilifoon. Helpen bij verkeersregelingen, bedienen van verkeerslichten, toezicht op de verkeersbrigadiertjes en bij de „zebra's". Op stap met de afdeling ongevallen met het meetlint voor de remsporen. Mutaties maken voor intern gebruik. Andere praktijklessen zijn bijvoorbeeld controle van de rij- en kentekenbewijzen of van snelheids- en wieldrukoverschrijdingen. Steeds en overal is het devies: oren en ogen wijd open. Er valt overal wat op te steken voor deze jongelui, die een flinke portie idealisme moeten bezitten, doortastend zijn en bereid zijn verantwoordelijkheid en discipline te aanvaarden. Zo verlichten deze assistenten, praktisch werkend, studerend en verdienend, de taak van de echte politie.

Van de zomer zal men deze kadetten, die in september het politieuniform aantrokken, ook zien fungeren als informanten voor toeristen en vreemdelingen. Hiervoor leren ze de stad op hun duimpje kennen. Historische gebouwen, mooie plekjes, tot de onderaardse doolgangen van de Sint Pietersberg toe. Zijn de kadetten met hun keuze in hun nopjes, niet minder is dat de commissaris en zijn staf. „Boven verwachting", is hun oordeel.

Zeer geïnteresseerd volgen Nederlandse steden, waar men ook met het probleem van personeelstekort zit, dit experiment. Intussen werd al besloten de minimumleeftijd voor aspiranten voor gemeente- en rijks politie te verlagen tot zeventien jaar.

Helemaal thuis in het korps voelen zich ook de twee vrouwelijke agenten. De dames Leny Buysen en Ton Steyn kregen in juli hun tweede „streep" op de mouw. Met deze chevron werden ze volwaardige agente. De burgers zijn al helemaal gewend aan de politiedames. Voor de buitenlanders blijft het nog een attractie. In heel wat fotoalbums van toeristen zit een kiekje van deze agenten in rok.

Wel keek de Maastrichtenaar even op toen de gemeentepolitie in nieuwe uniformen in de straten verscheen. Op de maandagmorgen

van 2 april presenteerde het voltallige korps zich „au grand toilet“ op het stadhuis aan de burgemeester. Blauwe tuniek, zwarte broek, platte pet en zilveren distinctieven. Van het uniform was het stadswapen verdwenen. Vervangen door het brevet met latijnse spreuk, die in het nederlands betekent: de politie waakt opdat de burger gerust kan zijn.

Op hetzelfde stadhuisplein traden aan het begin van het nieuwe schooljaar de verkeersbrigadiertjes aan. De vijftiende lichtung werd door de burgemeester geïnstalleerd. In totaal verzorgen 235 meisjes en 162 jongens van de hoogste klasse van de lagere school 59 oversteekplaatsen in de stad. In 1947 werd door brigadier Kieboom met acht brigadiertjes voor de Brusselsestraat begonnen. Nu wordt ge-brigadierd volgens een rouleersysteem. Iedere schooldag fungeren 86 brigadiertjes in hun gele uniformjassen met het geheven spiegelei als engeltjesbewaarders voor hun vriendjes in het verkeer.

Internationaal repertoire

Het toneelleven beleefde in februari een bewogen theaterdag. Een conflict in de theaterwereld over de toneelspreiding en een vernieuwd artistiek beleid, waar de provincie de dupe van dreigde te worden. Het gevaar van een kleiner aantal voorstellingen door de grote Nederlandse gezelschappen. De crème van het nationaal toneel zou vrijwel voor de drie grote steden in het westen gereserveerd blijven.

De uitstekende theaters in de provincie, die zich achtergesteld voelden, namen de handschoenen op. Nauwe samenwerking en een plan van actie. Met gerenommeerde buitenlandse theaters binnen het bereik werd de actie met een serie manifestaties ingezet.

In de gemeenteraad pleitte mr. A. Baeten voor samenwerking tussen schouwburgen van Heerlen, Sittard en Maastricht. Collegiale samenwerking, ook uit commercieel oogpunt. En een combinatie van programma's. Een spel, dat harmonisch moest worden gespeeld. Maar eerst zou de noodsituatie van de Maastrichtse stadsschouwburg moeten verdwijnen. De raad nam een motie aan om de schouwburg zo snel en zo volledig mogelijk af te bouwen . . .

Met de „Bonbonnière“ zit het theaterleven in de stad echter al lang op het internationaal podium. Een extra-applaus echter voor de activiteiten waar dit jaar het doek voor op ging. Behalve alle belangrijke Nederlands en Belgische gezelschappen traden er befaamde buitenlandse groepen op. Een rijk gevarieerd internationaal getint repertoire op toneel-, ballet-, en muziekgebied.

Op de affiches preikten namen als het New Yorks Ballet, American Dance Company, The Senegal Dance Company, het Düsseldorfse Schauspielhaus met „Die Ratten“ — een grandioze avond met in de hoofdrollen Attila Hörbiger en Maria Wimmer — het beroemde Italiaans Kamerorkest San Pietro a Majella di Napoli, The Living Theatre uit New York, de mono-musical van Ethel Barrymore Colt of het Aachener Zimmertheater. Cultuur kent geen grenzen in dé Beneluxstad.

Ook het Limburgs Symphonie Orkest zorgde voor een boeiend programma. Ondanks de weinig financiële waardering van een provincie die een Wereldmuziekconcours op haar pupiter kan zetten, werkte het L.S.O. onvermoeid aan zijn culturele taak door. Nationaal en internationaal vermaarde solisten — één naam slechts, de familie Casadesu, die een zaal tot extase bracht — traden op. Met een aantal premières bleef de muzikminnende Maastrichtenaar en bezoeker buiten de stad, op de hoogte van de binnen- en buitenlandse toonkunst. Ook het koorrepertoire werd betrokken in het veelzijdige programma. De artistieke prestatie van het L.S.O.-gehonoreerd met het Ridderkruis van de orde van Oranje Nassau op de repetitiepullover van dirigent André Rieu — werd een begrip in de binnen- maar ook in de buitenlandse muziekwereld.

Nieuw initiatief. Het Derde Orde Gebouw werd „De Kleine Komedie“. Limburgse toneelverenigingen uit de beroeps- en amateursector gaven er een cyclus van kamertoneelvoorstellingen. „Maastricht '46“ opende het nieuwe seizoen met een Nederlandse première: „De engel met de bloempot“. Als winnaar van het tiende, „Tournooi der Maasgouwen“ en van het provinciaal Landjuweel heeft deze voortreffelijke amateurgroep de eer Limburg te vertegenwoordigen op het nationaal Landjuweel, dat begin van 1963 in Haarlem gehouden wordt. Met een sprookjesachtig „Assepoester“ viert het actieve Jeugd Operette gezelschap dit seizoen het koperen jubileum. Ook koper voor de Stichting Beeldende Kunst Tentoonstelling. Ondanks haar financiële zorgen wil de Stichting de naam van Maastricht als stad van kunst en cultuur hoog houden. Dat deed ook het Bonnefantenmuseum waar onder andere de boeiende exposities „Lente der Christelijke Kunst“ en „Van Pen tot Pers“ waren te zien.

Tongeren zag een huldigingstentoonstelling gewijd aan het leven en werk van Pierre Kemp. Zijn nieuwste bundel heet „Speelgoed-Tentoonstelling“. De Pierre Kemp Stichting werd regionaal Letterkundig Museum en Documentatiecentrum. Frans Wijsen en Fred. van Leeuwen presenteerden beiden een boek over Limburg. „Kunst und Handwerk aus dem Maastrichter Raum“ was de naam van de expositie die in Aken geopend werd.

Met gezin en een koffer vol muziek vertrok oud-Maastrichtenaar Jos Cleber, leider van het radio-orkest „De Zaaiers“, naar Zuid-Afrika. In Johannesburg ging hij het orkest voor de „Uitsaai Korporatie“ leiden. De Koninklijke zangvereniging „Mastreechter Staar“ maakte een concertreis naar de muziekstad Wenen. Een gala-concert in de Wiener Stadthalle, een gezongen h. mis in de Stephansdom en ter ere van het pas geïntroniseerde Maastrichtse „Sterre der Zee“-beeld, werd een uitvoering gegeven in de Gedächtniskirche aan de Forsthausgasse. Officieel-gezellig werd het koor ontvangen door de Bundespräsident, de minister van Buitenlandse Zaken, de burgemeester van Wenen en door de Nederlandse ambassadeur. Terug thuis lag bij de erwtensoepgarnie op het Sint Ceciliafeest de derde „gouden“ plaat voor de nu 80-jarige „Staar“.

Op een plechtige academische zitting in de stadsschouwburg werden voor de eerste maal de „Edmond en Henriëtte Hustinx“-prijzen uitgereikt. Nobelprijswinnaar prof. dr. P. Debye kwam er voor uit Ame-

rika. De internationaal vermaarde geleerde reikte de prijzen voor de wetenschap uit aan een Zwitser en een Duitser. Gouverneur dr. F. Houben overhandigde de twee cultuurprijzen, die ter nagedachtenis van de vroeg gestorven zuster van de stichter, de „Henriëtte Hustinx“-prijzen zijn genoemd.

Stokstraatbuurt — glorie van Tricht

„Er is een fase-plan in bewerking dat er toe zal leiden dat de Stokstraatrestauratie in zes jaar tijd tot het verleden behoort. Als er geen al te grote tegenvallers opduiken“. Deze woorden zei de directeur van Openbare Werken, drs. J. J. J. van de Venne, op een persconferentie die verder greep dan de aanleiding: de opening door wethouder C. Pieters van het pompgemaal in Heugem.

Zakelijk somde de directeur de stand van zaken op in het Stokstraatplan. Voltooid zijn er 39 panden, waarvan vier gevelcorrecties. In uitvoering 29 panden. In de Stokstraat en de Plankstraat staan nog 41 panden op het restauratieplan. Plus 12 panden van particulieren. In totaal komen er van de 167 panden 120 gerestaureerd terug. De hoogbouw, hoek Kersemarkt-Smedenstraat, staat al een stuk boven de grond. Met de galerijbouw aan de Noordzijde van de Maastrichter Smedenstraat is men ook al een goed eind gevorderd.

Het eens ontredderd stadsdeel is nu aardig op weg een volwaardige leefeenheid te worden binnen het raam van de stedelijke gemeenschap.

„Door de verpaupering heen ziet men de rijke erfenis van het verleden die hier in Maastricht een voorbeeldige rehabilitatie kreeg“. Een oprechte hulde als een geurend bloemboekje voor de gastvrouw. Eerlijke bewondering voor een gedurfd, maar geslaagd, initiatief van de minister van Volksgezondheid en Bouwnijverheid, mr. J. van Aartsen, bij de officiële opening van het nieuwe kantoor van de Directie Limburg voor Volkshuisvesting en Bouwnijverheid in de Stokstraat. Krotopruijing en stadssanering, zo vond de minister toen hij dit gezien had, zullen steeds meer onze aandacht krijgen. Dit is een beginpunt in de ontwikkeling in de Volkshuisvesting. De sanering van deze oude binnenstad is niet alleen voorbeeldig, maar ook vóórbeeld voor alle oude steden die hun traditie willen bewaren. Een stadssanering die niet de brede weg van de minste weerstand had gekozen, maar de smalle weg van de Stokstraat.

Er is geen stadswijk in Nederland die de sporen draagt van zo'n lange historie. Met het snel vorderend herstel van deze unieke buurt van geschiedenis en kunst, krijgt Maastricht een centrum van recreatie in steen. Een geestelijke verfrissing in de winkelcity, die afgestemd is op de voetganger. Vol afwisseling in architectuur en toch een harmonisch geheel.

Volkshuisvesting vestigde zich „In den Swaen“. Een schitterend exemplaar van hoe mooi het straks in deze rustige, exclusieve winkelbuurt gaat worden. Het gebouw is in een schoonheid van de 17de eeuwse bouwstijl. Van binnen modern ingericht, maar aangepast aan de pracht van de voorgevel. De eerste bekende bewoner van het huis „In den Swaen“, dat rond 1610 gebouwd moet zijn, was een zekere Willem de Perron. Er woonden later vooral brouwers en herbergiers. In de tweede helft van de achttiende eeuw woonden er twee predikanten, de gebroeders Jan en Arnold Ross. Op 2 februari 1773 verkochten ze het historische huis voor 725 gulden. In de gevelsteen staat het jaar 1774. Die werd waarschijnlijk geplaatst na een grondige restauratie in dat jaar. Nog vele malen verwisselde het huis van eigenaar. Tot het in 1951 door de gemeente werd gekocht.

Een ander typisch pand, dat dit jaar in het saneringsgebied klaar kwam, kreeg de naam „t Pothuiske“. Een pothuiske is een klein schoenmakerswinkeltje. Er bestaat een uitdrukking: Twee schoenlappers in één pothuis. Twee handen op een buik. Volgens oude Maastrichtenaren heeft vroeger inderdaad een schoenlapper in „t Pothuiske“ aan Het Bat gewoond. „In den Swaen“ en „t Pothuiske“ dragen al, met vele andere in oude stijl herstellde eeuwenoude panden aan de voet van de nog oudere Sint Servaasbrug, de glorie van dit roemrijke Tricht uit. Sanering ook in de Boschstraatbuurt. Ze vordert. Zij het langzaam. Maar er begint perspectief in te komen. Een knelpunt is dat er geen voldoende reserve is voor woonruimte. Het spookbeeld van het woningcontingent steekt er de ergerniswekkende kop op. In dit saneringsplan dat 244 panden omvat, zijn 85 woningen ontruimd en 62 panden vielen in puin en stof onder de slopershamers. Evenals de Stokstraatbuurt, die haar roemruchte faam verloor maar niet haar historie, wacht het gebied Boschstraat-oost een vernieuwing van de maatschappelijke functies.

Stad in knellend keurslijf

Op de gedenkwaardige woensdagmorgen van 14 februari werd met een persconferentie in de anti-chambre van het stadhuis vrij onverwacht voor de buitenwereld het rapport „De ruimtelijke ontwikkeling van Maastricht“ wereldkundig gemaakt. Ruimtelijke ontwikkeling voor een stad in een knellend keurslijf. Annexatie van de twee buurgemeenten Heer en Amby en grenswijzigingen met de randgemeenten Meerssen, Itteren, Gronsveld, Cadier en Keer en Bemelen voor de creatie van Groot-Maastricht.

Uit de oude, benauwde veste gebroken na de ontmanteling, ontplooidde de stad zich en groeide tot tegen de grenzen van de randgemeenten en de rijksgrens. In de laatste veertig jaar verdubbelde de bevolking van 44.000 tot ruim 92.000. Niet alleen de explosieve bevolkingsgroei, maar ook een ruimtelijke expansie, die men nauwelijks twintig jaar geleden voor onmogelijk zou houden. In het westen groeide de boog van jonge, nieuwe, stadswijken tot tegen de Belgische grens. In het oosten is het grondgebied volgebouwd tot pal tegen de gemeentegrenzen. In het noorden is het 125 hectaren grote industrieterrein aan het Julianakanaal in uitvoering. Kijkt men naar het zuiden dan ziet men daar het tuindorp Belfort verrijzen, de laatste stadswijk Biesland en de recreatiegebieden.

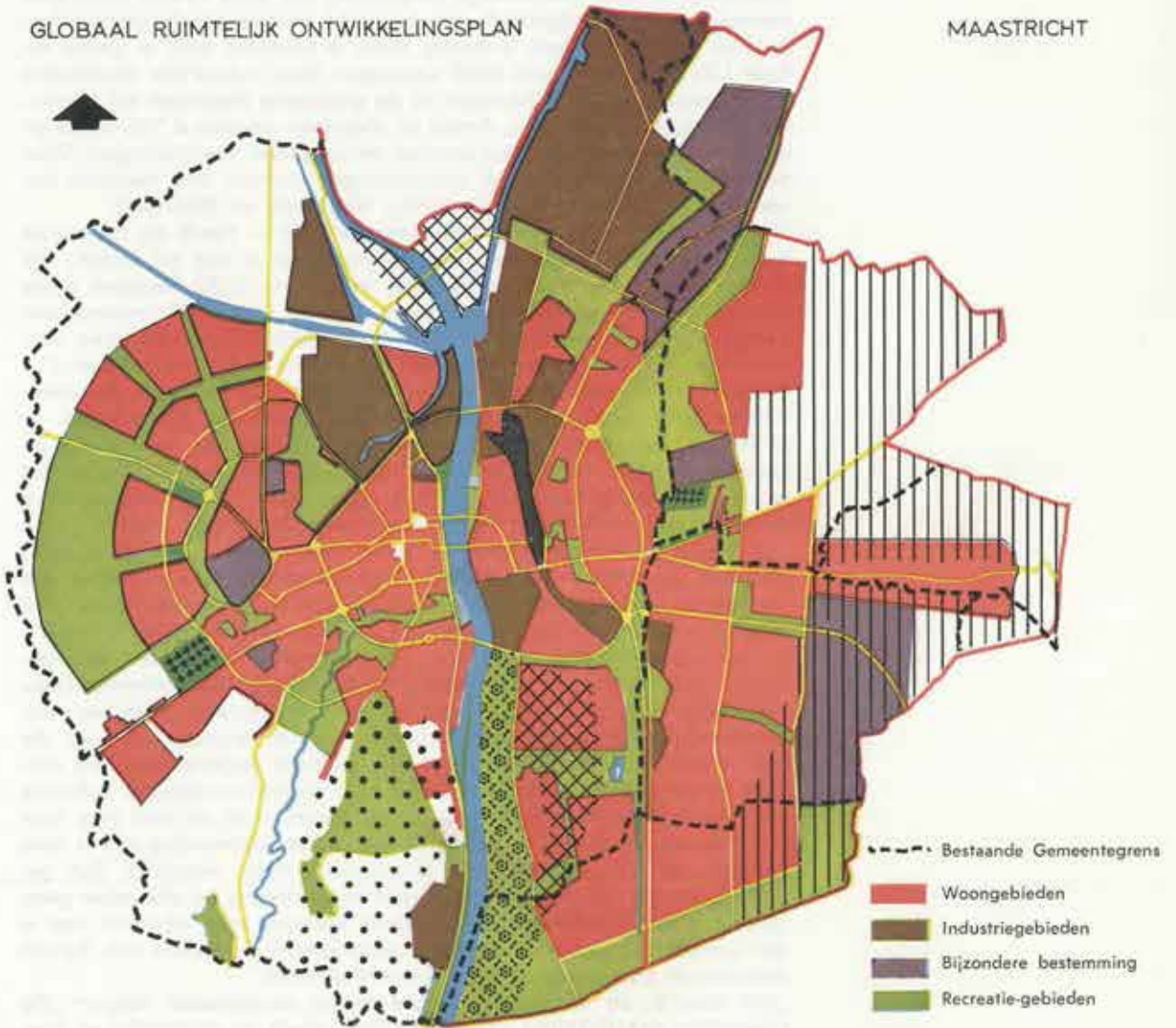
Binnen enkele jaren zijn de voor woningbouw bestemde gronden volgebouwd. Nog slechts ruim 10.000 woningen kunnen op Stedebouwkundig verantwoorde wijze worden gebouwd. In het oostelijk deel van de gemeente zijn nog slechts 20 hectaren aanwezig voor gebouwen en voorzieningen met centrale functies. Sport en spel vinden niet voldoende accommodatie. De industriële ontwikkeling eist ruimte. De streekverzorgende functie neemt toe. Economische bloei, maar daarbij ook centrale functies op sociaal, cultureel, wetenschappelijk, administratief of recreatief gebied of op terrein van handel en verkeer.

Op grondslag van natuurlijke factoren – geboorte en sterfte – zal de provinciale hoofdstad binnen 25 jaar rond 124.000 inwoners hebben. Op dezelfde basis berekend zal het aantal inwoners van Maastricht met Heer en Amby samen, rond 1986 ongeveer 140.000 bedragen. Een minimumcijfer, waarbij géén rekening is gehouden met de sociaal-economische groei die in de eerstkomende decennia te verwachten is. Als gevolg van een toenemende vestiging door de dynamische ontwikkeling, de gunstige ligging als industrieel centrum in het hart van het eenwordend Europa en de rol die deze stad is toebedeeld bij het tewerkstellen van de groeiende beroepsbevolking van Zuid-Limburg,

GLOBALAAL RUIMTELIJK ONTWIKKELINGSPLAN

MAASTRICHT

kan de Limburgse hoofdstad, met haar randgemeenten, in de komende dertig jaren uitgroeien tot een agglomeratie van 180.000 zielen. Rond 26.000 woningen moeten worden gebouwd: 4000 voor de acute behoefte, 1000 in verband met krotopruijing en sanering en 21.000 voor het opvangen van de bevolkingsgroei. Daarbij komt de verruiming van de Beatrixhaven, terreinen voor gebouwen met centrale functies, verkeerstechnische en recreatieve voorzieningen.

Het uitbreidingsplan 1954 verloor iedere zin. De dynamiek heeft deze prognose spoorlags ingehaald. Een nieuw structuurplan moest komen wil groot-Maastricht leven. Een structuurplan echter, dat ver over de eigen grenzen reikt. Maar een levenskwestie voor een gezonde ontwikkeling. In deze toekomstige ontplooiing zijn rond 16.000 woningen ontworpen op grondgebied van de zeven aangrenzende gemeenten. In Heer 6900 woningen, in Amby 3300, in Bemelen 800, in Cadier en Keer 120 en in Gronsveld 4800 woningen. Voor industriële doeleinden wordt gedacht aan 40 hectaren in de gemeente Meerssen en Itteren. Op grondgebied van Heer, Amby en Meerssen werden al 260 hectaren op papier gereserveerd voor centraal verzorgende voorzieningen. Voor de realisatie van recreatieve voorzieningen werden 298 hectaren bestemd in de gemeenten Heer, Amby, Gronsveld en Meerssen.

Op grond van deze — en nog meer factoren — heeft de gemeente het annexatieplan gelanceerd dat bij realisatie er toe zal leiden, dat 1898 hectaren aan het grondgebied van de nu 3552 hectaren grote gemeente zullen worden toegevoegd. Hiervan zijn 1777 hectaren onbebouwd, waardoor de ruimtelijke ontwikkeling voor vele jaren verzekerd is. Het toe te voegen gebied is Amby: 624 hectaren, Heer: 511 hectaren, Gronsveld: 360 hectaren, Meerssen: 172 hectaren, Bemelen: 170 hectaren, Itteren: 31 hectaren en Cadier en Keer: 30 hectaren.

In het rapport wordt onder andere gezegd, dat het kunstmatig instandhouden van organismen voor doeleinden, die hun vermogen tot zinvol zelfstandig handelen te boven gaan, zich in de thans zo sterk evoluerende samenleving steeds duidelijker als zinloos toont.

„De vraag gebiedsuitbreiding of samenwerking is voor stadsbestuurders een gewetensvraag“, zei de burgemeester bij de aanbieding van het rapport, dat de raadsleden al een dag van te voren ontvingen. „Wij moeten uitgaan van het begrip van de soevereiniteit van de mens“, zo vervolgde hij zijn meditatie. „De soevereine mens voelt zich beklemd door engheden van bestaande collectieve soevereiniteit. Deze mens begrijpt en voelt dat de taak die door hem moet worden vervuld, bepalend is voor omvang en structuur van het orgaan, dat voor die taak moet opkomen. Maastricht is een oeroude gegevenheid, die normaal in dit gebied functioneert. Om haar sociaal-economisch culturele taken gezond en krachtig te kunnen uitvoeren, moet de stad voor haar taken berekend zijn. Al de burgers in de gebiedsuitbreiding zijn in feite burgers van dit gegeven. Niet staatkundig, maar wezenlijk. Een gedachte, die past in deze internationale ontwikkeling en die zeker geen poging is tot uitoefening van het oude kwaaltje van hebzucht. Het is een uitnodiging aan allen, die van nature hierbij betrokken zijn. Samen een nieuwe schepping creëren: Groot-Maastricht.“

„Het door B. en W. aan de gemeenteraad aangeboden rapport „De ruimtelijke ontwikkeling van Maastricht“, geeft op duidelijke en concrete wijze aan wat nodig is om de ontwikkeling van Groot-Maastricht veilig te stellen. De gezonde ontplooiing van Maastricht wordt niet alleen van aanzienlijk belang geacht voor de burgers van Maastricht, maar ook voor de burgers van de buurgemeenten.“ Dit was de conclusie van de uit de raadsleden samengestelde commissie ad hoc, die het rapport in studie nam. Op een speciale vergadering in de namiddag van 25 mei, besloot de raad met algemene stemmen aan de Kroon

te verzoeken om een voorstel van wet tot wijziging van de gemeentegrenzen op grondslag van het rapport „De ruimtelijke ontwikkeling van Maastricht“ bij de Staten Generaal aanhangig te maken.

Op de raadsvergadering van 5 november drong de raad in een motie eenstemmig aan op spoed bij de annexatie-procedure. Aanleiding was een wijziging van het uitbreidingsplan in hoofdzaak voor het gebied ten noord-westen van de woonwijken Malpertuis en Caberg en ten zuiden van het geprojecteerde Cabergkanaal. Een wijziging, waarbij noodgedwongen goede landbouwgronden opgeofferd moesten worden voor de stedelijke ontwikkeling. Terwijl ten oosten van de gemeentegrenzen belangrijke terreinen met minder goede grond voorhanden waren. Een onontkoombare wijziging ter voorziening van de woningnood voor minder draagkrachtigen en om de stadssanering en krotopruijing verder voortgang te kunnen doen vinden. Voor de opheffing van deze woningnood had samenwerking van de gemeenten geen oplossing gebracht. In de motie, die verzonden werd naar de minister van Binnenlandse Zaken en het college van Gedeputeerde Staten van Limburg werd dan ook aangedrongen op de grootst mogelijke spoed bij de afwikkeling van de procedure ter behandeling van het annexatievoorstel.

Een stad in de benauwde band van een te enge gemeentegrens wordt belemmerd in haar harmonische ontwikkeling. De versnelde bevolkingsgroei wordt in gespannen aandacht gevolgd. Ondanks de aanhoudende strijd het groeiende bevolkingsoverschot aan huisvesting te helpen, blijft het aantal woningzoekenden stijgen. Met kracht van argumenten zoekt Maastricht, dat de adem dreigt te worden afgesneden, naar een noodzakelijke uitwijkmogelijkheid.

Tunnel open — kanaal dicht

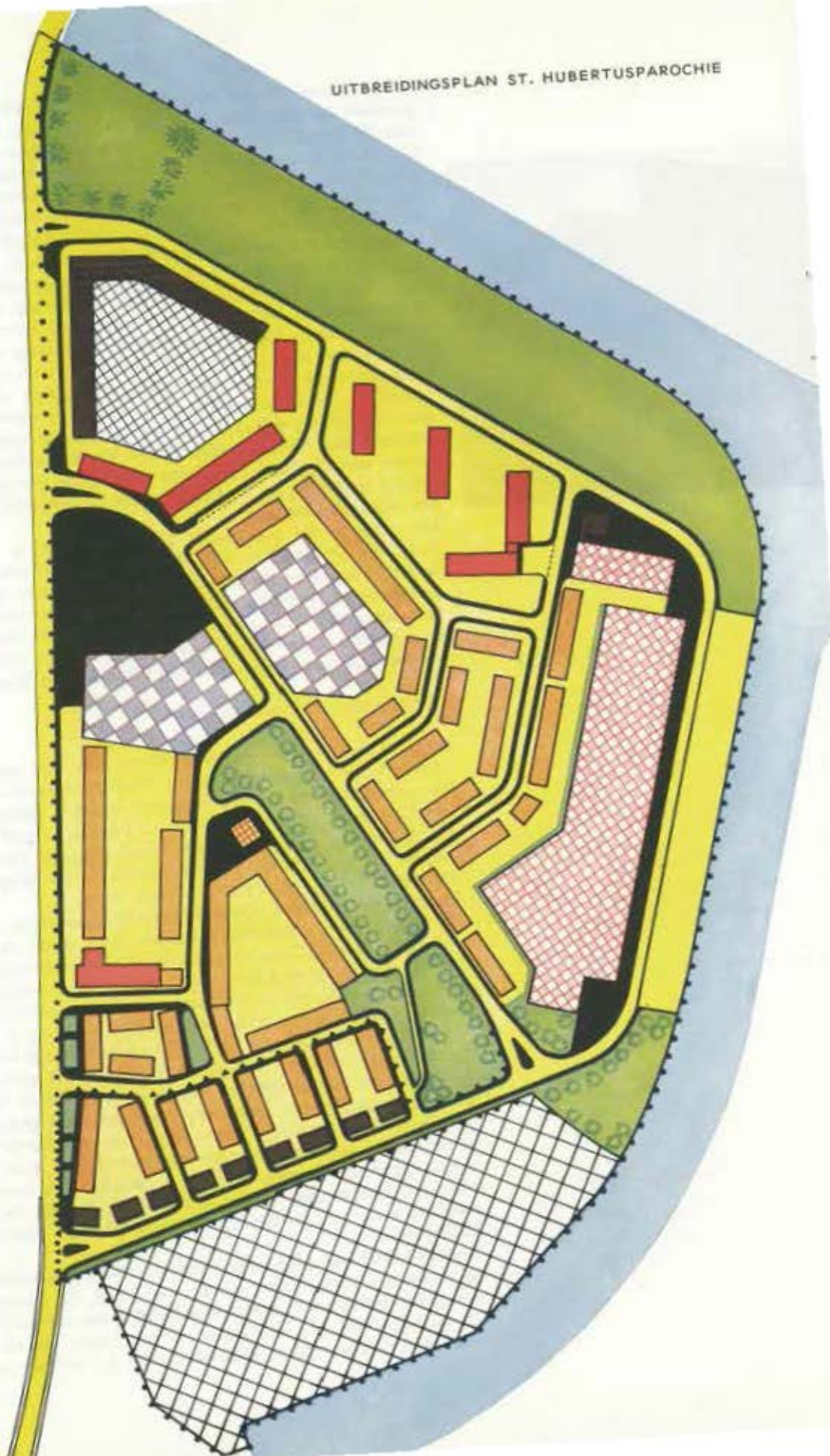
De gure dinsdagmorgen van 30 oktober was een heugelijke dag bij uitstek voor de gemotoriseerde Maastrichtenaren en vreemdelingen. De verkeerstunnel werd officieus in gebruik genomen. De wethouder van Openbare Werken, de heer C. Pieters, schoof de rood-witte weg afsluit-barrière opzij. Met een kakafonie van claxongegil snelde het verkeer in twee richtingen de tunnel in. De langste spoorwegtunnel van Nederland — 424 meter — was open.

Eindelijk de eindloos lijkende, berucht geworden, overwegmisère van de baan. Geen economisch verlies meer door de lange wachttijden voor de „eeuwig“ gesloten barrières. Geen chaotische toestand meer bij het verkeer met file-vorming en ernstige vertragingen bij de verkeersafwikkeling op de kruispunten. Weg ergernis bij vriend en vreemdeling. De totale gemiddelde wachttijd bedroeg er immers meer dan de helft van de sluitingstijd. Wie kan schatten wat het door de overweg geblokkeerd verkeer de gemeenschap heeft gekost? Alleen al uit economische overwegingen was deze tunnelbouw hoogst urgent.

Hoogst urgent. Lang gewacht, maar nu toch gekregen. Al in 1912 kreeg de gemeenteraad een adres van de Kamer van Koophandel voorgelegd, waarin aangedrongen werd hier een tunnel te maken. Werd toen reeds — een halve eeuw geleden nota bene — een oplossing voor het overwegprobleem noodzakelijk geacht, de enorme toename van het weg- en spoorwegverkeer maakte de toestand hopeloos onhoudbaar.

Serius werd het plan, een tunnel onder de spoorlijn Maastricht-Luik te bouwen, aangesneden op 11 mei 1953. De Commissie „Overwegvraagstuk Maastricht“ werd ingesteld. Twee tunnelprojecten kwamen uit de bus. Van 17, 13 miljoen. Omdat deze kosten te hoog bleken, werd een nieuw project uitgewerkt, dat 8,1 miljoen zou kosten. Uitge-

UITBREIDINGSPLAN ST. HUBERTUSPAROCHIE

voerd werd een eenvoudig gestrekte tunnel in het tracé Scharnerweg-Akerstraat, zonder ondergrondse verbindingen naar omliggende straten. Op 1 juli voteerde de raad een krediet van 8.1 miljoen, met de zekerheid achter de hand, dat Rijk en N.S. een bijdrage in dit project zouden verlenen. Met de uitvoering van de tunnelwerkzaamheden werd op 20 juni 1960 begonnen. Gerekend werd op een totale bouw-tijd van drie jaar. Het zou mei 1963 worden. Ondanks enkele tegen-vallers — zeer grote wateroverlast bij het aanleggen van de bouwput-ten — lag de bouwtijd een half jaar voor. Op de een na laatste dag van oktober werd de zeven meter brede hoofdrijbaan in gebruik ge-nomen. Enkele weken later was de eerste rijwieltunnel in gebruik. De andere — noordelijke — rijwieltunnel en de voetgangerstunnel zullen begin januari 1963 gebruikt kunnen worden.

Voor deze vlotte tunnel werden 33.000 kubieke meter grond verzet. Er werden — voor de liefhebbers van cijfers — 8000 kubieke meter beton, 200.000 kubieke meter water en 750.000 kubieke meter ijzer verwerkt. Het overdekte gedeelte van de tunnel met zijn wijkende wanden is 91 meter lang. De twee rijwieltunnels en de voetgangers-tunnel zijn 2.50 meter breed. Door zware bronbemaling moest het water uit de bouwputten worden gepompt. Een portie water van 3000 kub. m. per uur werd door de minder fraaie, maar toch wel spec-taculaire, 670 meter lange dubbele buisleiding geperst naar de Maas. Deze verkeerstunnel is een uiterst belangrijke schakel. Niet alleen in het stedelijk verkeer, maar zeer zeker ook voor het internationaal verkeer België-Maastricht-Zuid-Limburg-Duitsland visa versa. Voor de Scharneroverwegellende kwam een logische radiaalverbinding in de plaats tussen de oostelijke en westelijke stadsdelen.

Tegelijk met de officieuze openstelling van de autotunnel ging een ingrijpende wijziging in werking voor het verkeer. In de verdeel- en regiefunctie speelt het kruispunt Stationstraat-Wilhelminasingel een nieuwe rol. Een herbestrate Stationstraat en een Wilhelminasingel met avenue-allure, kregen een indrukwekkende batterij verkeerslichten, plus een nationale diagram-primeur voor routeaanduiding. Met de reconstructie van het Stationsplein werd in verband met de aanpassing

van de uitmondingen van de voetgangers- en rijwieltunnels op dit plein, in november een begin gemaakt. Als de laatste verfkwasst en bezem zijn opgeruimd en ook het Stationsplein helemaal gereconstrueerd zal zijn, wordt de tunnel officieel geopend. Zomer 1963.

De tunnel uit. De Sint Servaasbrug op. In alle stilte ging hier in het holst van een menacht de zeshonderd ton staal van de hefinstallatie voor de scheepvaart in de hoogte. De oude Sint Servaas draaide proef en maakte een hoogstand van twee meter twintig boven het brugdek. Verdwenen de spoorwegbomen tegelijk met de Scharneroverweg, de slagbomen keerde terug op de Sint Servaasbrug. Net een douanepost, vonden de Maastrichtenaren. Alleen de wachthuisjes mankeerden nog. Nu de Stop van Ternaaien verdwenen is zal de Servaasbrug „een kattenrug“ moeten trekken als bij hoog water een schip van 2000 ton leeg moet passeren. Gelukkig kan Sint Servaas deze technische operatie voor de scheepvaart in zijn brug niet zien.

Verscholen en ruggelings staande tegen de kubismachinekamer kan de Heer van Tricht wel in het oog houden hoe de draglines gretig in de westelijke Maasoeveren happen. Een correctie van de bochten voor de scheepvaart. Ook zag hij hoe de eerste onderlosser met de buik vol zand en grind geladen — uit de Maas gebaggerd — op een nazomerse oktoberdag stroom-op getrokken werd. De eerste lading om het in 1853 met veel enthousiasme begroette kanaal Maastricht-Luik te dempen. De Bokstraat ging er toen voor tegen de grond. Verteld wordt, dat een van de bewoners zijn huis met een geweer verdedigde. Pas toen de slopershamers de oude muren deden wankelen, gaf hij zijn verzet op. Daar lag ook het Kolenbad waar een eeuw geleden de kolen uit Luik aankwamen. Vrouwen op „Het Bat“ verkochten er kolen en gruis.

Honderd en tien jaar lang heeft Maastricht voor de internationale scheepvaart een deel van zijn grondgebied moeten afstaan. Met de demping van het kanaal gaat „het Bassin“ en „de Bloedbak“ verdwijnen. De uit 1904 daterende ophaalbrug bij het stadspark sloeg al voortijdig uit het lood en verdween voor ze zich liet afbreken. De Jeker wordt afgekapd en langs de kortst mogelijke lijn naar de Maas getrokken. De Poort Waarachtig gaat dicht. Als het kanaal tussen het Bassin en de Vijf Koppen in juli 1963 dicht is, kan begonnen worden met de reconstructie van het stadspark. Het stadspark schuift op tot tegen de walmuur van de Onze Lieve Vrouwekade. Wat aan de noordzijde van het tegenwoordige stadspark wordt weggenomen door de oeverrechttrekking van de Maas, wordt aan de zuidzijde ruimschoots gecompenseerd. De omwalling wordt in de oorspronkelijke staat terug

gebracht. De oude walmuur en de twee bastions kunnen zich straks spiegelen in een grote waterpartij.

Is het kanaal dicht dan is tegelijk het onderstuk kant en klaar voor de Maasboulevard, die ongeveer bij de Prins Bisschopsingel onder de Zuiderbrugoprit wordt geleid. Op een kletsnatte dag in augustus kreeg het stadsbestuur van Directie Limburg van Rijkswaterstaat het bericht „dat van rijkswegge geen belemmering in de weg staan aan de plannen voor de bouw van de Zuiderbrug“. Zonder deze derde Maasovergang is in de verbinding met België en Duitsland een vlotte doorstroming van het buitenlandse verkeer niet meer mogelijk. In zijn nieuwjaarsrede zei burgemeester Baron Michiels van Kessenich het zo: „Ze komt natuurlijk te laat, omdat het leven nu eenmaal in zijn versnelling nauwelijks is bij te houden“.

De Zuiderbrug vormt het onontbeerlijk sluitstuk voor de maatregelen, die in Maastricht al werden genomen, tot oplossing van de stedelijke verkeersproblemen. Ze is de ontbrekende schakel in de verkeersweg rond de stad die het doorgaand verkeer zal opvangen en de binnenstad zal ontlasten, zonder ze te isoleren. Openbare Werken had de mouwen al opgerold. Kabels en leidingen werden reeds omgelegd. De bijlen geslepen. Eén voor één vielen de plantanen en daarmee verdween de bomengalerij van de Prins Bisschop- en Hertogsingel. In de tekenkamers van Rijkswaterstaat zit men nu gebogen over de bouwplannen voor de Zuiderbrug.

Stadsjournaal

Even voor dat dit jaar de laatste bladzijde omsloeg, feest in de stadswijk Hugem. Daar werd op de 19de december feestelijk de 10.000ste woning in gebruik genomen die sedert de bevrijding in de stad wero gebouwd. Per 1 december zijn dit jaar 695 woningen gereed gekomen. Volgens de prognose van 900 woningen per jaar, is dit aantal weer te laag. De oorzaak zit in gebrek aan contingent. In uitvoering zijn 871 woningen. Op het bouwprogramma voor 1963, staan zeven complexen woningwetwoningen — 250 woningen — voor Heugem, Malpertuis, Pottenberg, Nazareth en de Sint Hubertusparochie, die in het nieuwe jaar op streek gaat komen. Verspreid over alle uitbreidingsgebieden worden nog enige honderden premie- en vrije-sectorwoningen gebouwd.

Op 2 april werd, na een snelle verhuis, het zes verdiepingen hoge „glazen“ Stadskantoor in gebruik genomen. Centralisatie van het gemeentelijk bestuursapparaat met zijn hulpdiensten in het „aquarium“, zoals de Maastrichtenaar het Stadskantoor doopte.

Op een zonnige winterse dag, de verjaardag van Prinses Beatrix, bood de heer J. Chappin, namens een burgercomité, als geschenk van de bevolking het instrumentarium aan voor de populaire militaire drumband van het garnizoen.

Einde april een dag vol vlagvertoon, walsende muziek, speeches en plezier. De wethouder van financiën, mr. F. Duynstee, opende de feestelijke eerste vrijdagmarkt op de kant en klare Markt. Een glunderend Mooswief stak haar hoofd door een bloemenkrans.

Met een gesprek door de aether tussen de commissaris der koningin, dr. F. Houben, en zijn ambtgenoot dr. C. Kortmann in Brabant, werd de straaltelefonie tussen de districten Maastricht en 's-Hertogenbosch — primeur voor Nederland — een feit.

Op de laatste vergadering van het jaar, einde december, kondigt de voorzitter van de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Maastricht en omstreken, prof. dr. ir. H. Gelissen, aan, dat hij in het begin van het nieuwe jaar de voorzittersfunctie zal neerleggen.

Het gerucht dat de Helihaven zal verdwijnen — „november de laatste vlucht“ — blijkt later een noodlanding van een Sabena-overweging te zijn. Het plan de helikopterdiensten te schorsen wordt herzien. De deur op de wereld blijft open voor Maastricht.

Op een van de maandelijks lunches van het Departement Limburg van de Nederlandse Maatschappij voor Nijverheid en Handel, bood voorzitter drs. R. Nadaud de commissaris der koningin, dr. F. Houben, het ere-lidmaatschap aan.

Begin december een dubbel jubileumfeest in de Basiliek van O.L. Vrouwe. Vijftig jaar was het geleden dat het genadebeeld van de Sterre der Zee op feestelijk-plechtige wijze werd bekroond. 125 Jaar geleden was het dat deze kerk, die sedert de Franse tijd voor militaire doeleinden werd gebruikt, als parochiekerk werd teruggegeven.

In december wordt ook het gouden bestaansfeest gevierd van het Natuurhistorisch museum. Als jubileumgeschenk kreeg het museum drie belangrijke nieuwe aanwinsten: de unieke verzameling insecten, plus bijbehorende bibliotheek, van dokter C. Willemse z.g., huisarts te Eygelshoven; de onderkaak van de „Mosasaurus van Bemelen“ kwam er in bruikleen van de gemeente Valkenburg en een fossielenkrijtcollectie van de heer Rudolf Ubags z.g. uit Eygelshoven. Enkele nieuwe gezichten in de raad na de verkiezingen. Zij die niet meer terugkeerden waren mej. mr. A. Hommes, notaris R. Groutars, J. Erven, B. H. Cuyten, W. Everaers, C. Hoen, Chr. Gijzen en H. Reiters, allen K.V.P.-leden. Ook de eerste P. v.d. A. wethouder (Financiën), de heer J. C. Sleebe, nam afscheid uit de raad.

De industrie in Maastricht zat niet stil. In de tweede helft van december drukt men bij de K.N.P. in alle stilte op een knop. De „PM-6“ — de papiermachine zes — een complete fabriek, draait. 36 Kilometer gestreken papier per uur schiet er uit. Op één slag wordt de hele capaciteit van de K.N.P. verdubbeld. De n.v. Koninklijke Sphinx-Céramique keurde het plan goed om — samen met Griekse partners — een „Sphinx“-sanitairfabriek te bouwen in Kalamaki. De grootste aardewerkfabriek van Europa stapte ook de Engelse markt binnen. Een nieuwe dochteronderneming krijgt de naam n.v. Filtropa. De sigaren-fabricage wordt gemechaniseerd, na de fusie tussen de tabaksfabrieken Philips Maastricht en Velasques. Over de grenzen heen keek ook de n.v. Staalwerken De Maas naar de Euromarkt. Van de gemeente wordt 6 ha., plus 9 ha. in optie, gekocht van het groeiende industrie-terrein aan de Beatrixhaven. Er komt een tweede fabriek voor stalen en — een nieuwtje — naadloze buizen. Sociale nieuwbouw bij de n.v. Kristalunie. De Rubberfabriek „Ceylon“ vierde het zilveren bestaansfeest. De E.N.C.I. bouwt aan het nieuwe hoofdkantoor annex laboratoriumgebouw. In het komende voorjaar gaat de nieuwe maalinstallatie voor hoogovenement in gebruik, die een „schepje“ van 300.000 ton per jaar aan de productie toevoegt.

MAASTRICHT VERLOOR DIT JAAR:

W. Beaumont, oprichter Hogere Hotelschool.

Dr. J. Endepols, taal- en letterkundige (samensteller „Mestreechter Diksjeonaer“), drager van de zilveren ere-medaille van de stad.

Dr. Ch. Mendes de Leon, oud-geneesheer-directeur „Calvariënberg“, drager van het „Gouden Kruis van Verdiensten“ van het Nederlandsche Roode Kruis, Edm. Nyst, eerste inrichter van het Bonnefantennmuseum, ere-Tempeleer.

Jan M. Peeters, Tweede Kamerlid, hoofdredacteur van „De Nieuwe Limburger“, drager Militaire Willemsorde.

J. M. H. Schoonbrood, oud-wethouder van Maastricht.

Jos. Souren, oud-raadslid, 50 jaar lid van de „Mestreechter Stear“

Kolonel C. Zeeijer, commandant IV Depôt Infanterie Maastricht.

Majesteit,

Alzo het God behaagt aan onze bede
Clement gehoor te geven door onze vrede
Te schenken die Uw gouden jubilé
Een gulden glans verleent.

Zo hebben wij,
Raad, magistraat en burgers van Maastricht,
Eendrachtig onze dank tot Hem gericht.
God moge U honderdvoudig wedergeven
In een gelukkig en gezegend leven
Nadien gelijkelijk in het eeuwigdurend licht
Al 't goed door U aan ons, Uw volk, verricht.

*De gelukwens van de stad Maastricht
bij het gouden regeringsjubileum van Koningin Wilhelmina*

Ontroering en medeleven met de Koninklijke Familie bij het heengaan van de 82-jarige Prinses Wilhelmina in de nauwelijks ontwaakte woensdagmorgen van de 28ste november 1962. De grootste vorstin en de laatste telg van het Huis van Oranje, Koningin Wilhelmina, de Moeder des Vaderlands, werd na een witte uitvaart zaterdag, 8 december, bijgezet in de koninklijke grafkelder van de Nieuwe Kerk te Delft. De Landvrouwe zal blijven leven in het hart van haar volk, in het hart van Limburg, in het hart van Maastricht.

Bij de foto: Haar laatste bezoek bracht Koningin Wilhelmina op 21 maart 1945 aan de eerst bevlide stad van Nederland

